Europos LIETUVIS

Nr. 21(612). 1960. V. 25 — Londonas, 1960 metų, gegužės mėn., 25 d. — XIV metai

PRIESPAUDA TURI BŪTI PASMERKTA VISUR!

ŠVEDŲ VISUOMENĖS REAKCIJOS PRIEŠ VIENAŠALIŠKUS PROTESTUS

Pastaruoju metu Vakarų demokratinėje spaudoje vis dažniau pasigirsta ryžtingų balsų prieš mūsų amžiaus gėdą — diktatūrinius režimus, rasizmą ir antisemitizmą. Šitie protestai yra ženklas, kad demokratinė sąžinė bunda, jeigu ji ima jautriai pergyventi savojo laiko blogybes. Ir kuris, bent kiek geros valios turintis, žmogus neturėtų džiaugtis tokiu doriniu atgimimu? Argi begalėtų būti koks kitas tikresnis kelias pasauliui išeiti iš dabartinio akligatvio: be atominio karo grėsmės pašalinti tautų vergiją, išlaisvinti jas nuo baimės būti sekančios agresijos aukomis, laimėti pasauliui taiką, nukreipiant visos žmonijos medžiaginius ir dvasinius išteklius nau jos šviesios ateities kūrybai?

RAŠO J. Vidzgiris (ELI)

Šia prasme tikrai šviesia šiaurės pašvaiste tenka vertinti naujausius balsus švedų spaudoje.

Žmonių teisės mindžiojamos ne tik Afrikoje

Visoje Švedijoje gegužės 1-ji, kuri čia švenčiama kaip valstybinė šventė, šiemet ištisai praėjo gaivalingo masių protesto ženkle prieš rasinę priespaudą ir žmonių teisių laužymą Pietų Afrikoje. Minios klausėsi prakalbų ir eisenose nešė plakatus su šūkiais, skelbiančiais užuojautą ir solidarumą kenčiantiems. Daugumą tokių manifestacijų organizavo krašto partija — socialdemokratai. Krito į akį tai, jog oficialūs kalbėtojai pernelyg aistringai gynė afrikiečių teises ir, lyg susitarę, visiškai nutylėjo kitų, geografiškai artimesnių, tautų laisvės bylą.

Šitai neliko nepastebėta švedų visuomenės. Jau sekančią dieną opozicinės liberalų partijos vadovas prof. Ohlin paskelbė viešą pareiškimą, kuriuo pasmerkė vienašališkus protestus. Pritardamas reikalui remti Afrikos tautų laisvės siekius, jis nurodė, jog negali būti nutylėta sovietinė priespauda Vengrijoje, Pabaltijo kraštuose, R. Vokietijoje ir kituose pavergtuose kraštuose. „Moralinė jėga, kuria demokratinės tautos reaguoja prieš priespaudą, žlunga", pareiškė prof. Ohlin, „jeigu mes nenorime ar nedrįstame jos nukreipti į visas puses, kur laisvė slopinama".

Panašios mintys buvo pakartotos ir didžiausio švedų dienraščio Dagens Nyheter gegužės 3 d. vedamajame. Protestuojant prieš rasinę priespaudą P. Afrikoje ir reikalaujant laisvės afrikiečių tautoms, drauge neturinti būti pamiršta ir kitokios rūšies negailestingoji priespauda ir laisvės siekimai kitose vietose, ne Afrikoje.

Laikraštis apgailestavo, kad šiemetinėse gegužės 1-osios demontracijose nieko neužsiminta apie komunistinę diktatūrą Rytų Europos valstybėse. Ten pat pabrėžta, jog dabartinė pasipiktinimo banga dėl P. Afrikos įvykių visai nesumenkėtų, jeigu drauge būtų pasisakyta prieš toliau vykdomąją komunistinę priespaudą.

Nuoseklumo stoka

Ypač įspūdingą pareiškimą paskelbė žinomasis pabaltiečių bičiulis, nuo 1940 m. Švedijoje veikiančio Baltų Komiteto pirmininkas, prof. Birger Nerman savo „Atvirame laiške vyriausybei ir profesinėms sąjungoms". Jis pareiškė, jog šalia šūkių prieš rasizmą ir nacizmą jis pasigedo balsų dėl pabaltiečių tautų laisvės, Vengrijos, Lenkijos ir visų kitų pavergtųjų valstybių teisės savarankiškai nuspręsti savo likimą. Laiške sakoma: „Stebint demonstrantų eisenų šūkius, neišvengiamai piršosi mintis: švedų demokratija drįsta demonstruoti už negrų teises toli nuo mūsų esančioje P. Afrikoje, drįsta pulti sunaikintą nacizmą ir dar bejėgį, koks iš tikrųjų yra, naująjį nacizmą. Tačiau ji negali pasakyti žodžio apie komunistinę priespaudą, apie daugelio dešimčių milijonų žmonių likimą, nužudytų ar deportuotų ir žuvusių nežmoniškose vergų stovyklų sąlygose. O vienok savo krašte mes turime daugiau kaip 50.000 pabėgėlių, kurie čia surado prieglobstį gyvybei nuo komunistinio persekiojimo išgelbėti ir atstovauja tautom, priklausančiom tai pačiai vakarietiškajai kultūrai, kaip ir mes".

Įtakingas balsas

Kritikuodamas švedų valdančiosios partijos netvirtą liniją rusiškojo komunizmo atžvilgiu, prof. Nerman pareiškė: „Tie laikai — mes tikimės — jau praėję, kai švedų socialdemokratinė vyriausybė galėjo išduoti kai kuriuos pabėgėlius rusams, tačiau joks švedų socialdemokratų ministeris ar kitas vadovaujantis partijos narys nedrįstų pasakyti žodžio apie pabaltiečių teisę į laisvę, kaip vargiai apie kitų rusų pavergtųjų tautų teises. Ir profesinės organizacijos, kurios neseniai skelbimais dienraščiuose kvietė kovon prieš rasinę neapykantą, visiškai nutyli šių tautų laisvę".

Laiškas baigiamas įspėjimu: „Kai mūsų socialdemokratų vyriausybės ir profesinių sąjungų nariai, kaip lygiai ir kiti vadovaujantieji šios partijos asmenys, išdrįs paskelbti aiškų pareiškimą dėl pabaltiečių ir kitų už geležinės uždangos esančių tautų teises į nepriklausomybę, tada — ir tik tada — mūsų pabėgėliai, kaip ir jų gausūs švediškieji bičiuliai, patikės, jog švedų socialdemokratai rimtai domisi komunistų pavergtomis tautomis".

Tai nėra tušti žodžiai. Profesoriaus B. Nerman asmenyje pabaltiečiai turi labai įtakingą bičiulį. Pakanka paminėti, kad jo iniciatyva pernai vasarą susidaręs vadinamasis Rugpiūčio komitetas sukliudė planuotąją Chruščiovo kelionę Skandinavijon.

Raudonas Trojos arklys Azijoje

J. Med-tis

Mūsų žemės rutulys baigia pasidalyti į dvi skirtingas stovyklas: demokratinę ir komunistinę. Jų riba Europoje, išskyrus Berlyną, gana aiški. Bet kur eina ta riba Azijoje ir Afrikoje, šiuose „naujai" atrastuose žemynuose? To dar, gal būt, nieks tiksliai nežino. Matom tik, kad dėl Berlyno ir dėl ribos Azijoje ir Afrikoje yra kietai grumiamasi. Berlyno likimą stengiamasi išspręsti diplomatinėm gudrybėm. Ar pavyks, tai vėl kitas klausimas. Dėl ribos Azijoje ir Afrikoje kovojama daugiau ekonominėm priemonėm. Kieno ūkinė pagalba bus stambesnė, tam afrikiečiai ar azijiečiai rodys daugiau simpatijų.

Išmušė valanda, kada iš Azijos ir Afrikos šimtmečių bėgyje išgabentieji turtai grąžinami dalimis atgal. Tokio staigaus posūkio tie žemynai tikrai nelaukė, kad jau 1960 m. tai įvyks, nesitikėjo. Už tai jie nėra jam pasiruošę. Bet laimė ir kartu nelaimė, kad didelio mokslo čia nereikia: užtenka mokėti atskirti didesnį pinigą nuo mažesnio, nekvaršinant sau galvos nei dėl davėjo rankos spalvos, nei dėl „menkučio" patarnavimo, kurį jei jau ne iš dėkingumo, tai bent iš oficialaus mandagumo reikės prie progos atlikti.

Apie Europos ir JAV paramą Azijai ir Afrikai užtektinai rašo spauda. Tokia

⁂

Prancūzija 1958 m. turėjo padovanoti 549 milijonus dolerių, neskaitant paskolų ir privačių investacijų. Bet įdomu patirti, kiek auksinių nužeria į minėtuosius žemynus sovietai.

Valstybinis užsienio prekybos komitetas prie Ministerių Tarybos (Skačovo įstaiga) yra prieš porą mėnesių paskelbęs, kad sovietai finansuoja 250 didesnio masto statinius Azijos ir Afrikos kraštuose, kurie traktuojami kaip ekonomiškai atsilikę.

Plačiausia rublių srovė nuteka į Indiją. Jos dėka iškyla Bhilai metalurgijos įmonė, 1960 m. pabaigoj pagaminsianti 17 proc. kraštui reikalingo plieno; toliau sunkių mašinų, akmens anglių kasyklų įrengimų, stiklo ,medicinos instrumentų, vaistų fabrikai, naftos rafinavimo įmonė. Sovietiniai geologai ir naftos specialistai ieško Indijoj naftos ir gazo klodų. To negana, 1959 m. rugsėjo mėn. Maskvoje buvo pasirašyta nauja sutartis, pagal kurią sovietai suteikia Indijai dar 1.5 milijardų rublių kreditą, numatyto pramonei plėsti indiškojo penkmečio bėgyje (1961-65 m.).

Suvienytoje Arabų Respublikoje, be Assuan užtvankos, kuri kainuos milijardus rublių, sovietų pinigais statoma daugiau kaip 100 įmonių, jų tarpe 6 metalurgijos, 12 naftos bei chemijos pramonės, 2 vaistų, 3 maisto produktų ir tekstilės, 1 mineralinių trąšų ir kt.

Taip pat Afganistanui nukrenta gana didelis trupinys nuo Kremliaus stalo. Pastatyta 15 fabrikų, tebestatoma didžiulė dirbtuvė automašinoms taisyti, dvi elektros stotys, kurios padvigubins krašto elektros kiekį, ir du aerodromai. Drėkinimo įranga padarys vaisingus 26.000 ha žemės. Sovietų specialistai padeda ieškoti krašto šiaurėje naftos, vadovauja kelių tiesimui, geležies rūdos gamybai. Jie rengia planus tolimesniems žemės plotams drėkinti, žemės ūkio našumui pakelti, Amu-Darj upės vandens jėgai išnaudoti ir t.t.

Ir Indonezija neatsisakė ūkinės ir techninės sovietų pagalbos. Sovietai ateity galės pasigirti, kad jie Indonezijoje įrengė vieną didelę metalurgijos įmonę, nutiesė Kalimantan saloje 663 km ilgio kelią, mechanizavo dvi ryžių plantacijas po 10.000 ha. Sieros bei fosfatų gamyboje jie irgi yra savo įdėję. Djakartoj bus pastatytas sovietų pagalba didelis stadionas. Ambon mieste įrengtas technologijos fakultetas.

Irake darbuojasi 300 sovietinių ekspertų. 500 milijonų rublių paskola leidžia Kassemo vyriausybei įrengti metalurgines, sieros, vaistų, žemės ūkio mašinų, stiklo, elektrotechnikos ir kitokias įmones, viso 35. Numatyta parama dar kitoms 24 įmonėms.

Kaip jau labai sovietai suinteresuoti kad ir tokiu Iranu, rodo A. Mikojano 7 dienų viešnagė Bagdade. Balandžio pradžioj buvo ten atidaryta sovietų pramonės paroda, anot sovietų, didžiausia Irako istorijoje. Kažkodėl šis nekviestas svečias iš Maskvos rado Bagdade būtina pastebėti, kad sovietų pramonės gamyba nevykstanti laisvės sąskaiton. Esą, tik „melagiai" vakarose tai drįstą tvirtinti.

Tai sakydamas, Mikojanas neabejotinai turėjo galvoj kovo mėn. paskelbtąjį NATO pranešimą, pagal kurį Sovietų Sąjungoje dar esąs vienas milijonas darbo vergų. NATO rėmėsi informacijomis iš Maskvos ir Tarptautinės Komisijos prieš koncentracijos stovyklų praktikavimą tyrinėjimų duomenimis. Koncentracinės darbo stovyklos, 1918 m. įvestos į sovietinę praktiką, NATO konstatavimu, ir šiandien dar suduoda žymų darbo jėgos išteklių sovietiniam ūkiui. Suimtieji panaudojami pirmoj eilėj akmens anglių kasyklose, miškuose medžiams kirsti ir žemės ūkyje.

Jei skaičiuotume, kad nuo vieno darbo vergo sovietinė valdžia sutaupo mažiausia 200 rb. per mėnesį, tai per metus milijoninė šių vargšų minia duotų jau 2.4 milijardus rb. „pelno". Tai minimalinė suma. Prie jos tenka pridėti dar tuos milijardus, kuriuos pasilaiko sovietinės įstaigos iš pačios, tariamai laisvos, darbininkijos, tiek metų po revoliucijos vis dar tebeskurstančios perpildytuose, sausakimšuose butuose, kolūkių lūšnelėse. Tokie tai rubliai, aplaistyti krauju ir ašarom, keliauja į Aziją, į Afriką ir dar kur kitur. Tai ne pertekliaus, bet skaudaus nepritekliaus pinigai. Apiplėšti savuosius ir pagrobtąjį turtą išdalyti sve timiesiems gali tik beprotis, arba visiškai bejausmė būtybė, turėdama prieš akis slaptą tikslą — dovanas greit vėl atsiimti su stambiais nuošimčiais.

Raudonieji Trojos žirgai ridenami į užsienį visais keliais ir keleliais. Net baisu pagalvoti.

Septynios DIENOS

PO VIRŠŪNIŲ KONFERENCIJOS

Viršūnių konferencija Paryžiuje pasibaigė neprasidėjusi.

Chruščiovas, pats pirmasis atvažiavęs, pareiškė, kad prez. Eisenhoweris privalo pasižadėti, jog U-2 daugiau nebeskraidys po Rusiją, be to, turi atsiprašyti. Prez. Eisenhoweris pareiškė, kad U-2 nebeskraidys, bet nesutiko atsiprašyti. Taigi abu patys didieji — prez. Eisenhoweris ir Chruščiovas — išvažiavo visiškai nepasimatę.

Chruščiovas, paskelbęs piktų pareiškimų, įžeidęs juose prez. Eisenhowerį, pavaręs propagandos ir iki kraštutinumo nesivaldydamas, apsukavęs nepasitenkinimo šauksmais jį sutikusius žurnalistus, grįždamas Maskvon, užsuko į rytų Vokietiją. Vakaruose tuo metu buvo pradėta bijoti, kad jis pasirašys taikos sutartį su rytų Vokietija ir tuo padarys naujų bėdų vakariečiams susisiekti su vakarų Berlynu. Bet sutartis nebuvo pasirašyta, ir Chruščiovas pareiškė, kad po kokių 8 mėnesių vėl būsianti viršūnių konferencija.

Vakaruose ne tik stebimasi Chruščiovo visu elgesiu, bet kartu stengiamasi atspėti, kodėl jis staiga pasidarė visiškai nesukalbamas. Vienas dalykas aiškėja: Kinija patenkinta Chruščiovo elgesiu ir nesigaili pik tų žodžių Amerikai ir prez. Eisenhoweriui. Be to, galvojama, kad pačios Rusijos viduje nėra pakankamai ramu, dėl to Chruščiovas, norėdamas išlikti savo vietoje, yra priverstas gyventojų akis nukreipti kitur: Kazachstano dirvonuose nepasiteisino viltys, krašto gynyba nėra gera (per 4 metus nepagavo amerikiečių lėktuvų), partijos viršūnėse yra nepatenkintų jo flirtu su vakariečiais.

Toje neįvykusioje konferencijoje vakariečiai vieningai palaikė prez. Eisenhowerį.

KAS ATSITIKS SU LAKŪNU?

Vakaruose spėliojama, kas atsitiks su amerikiečių lakūnu Powers, kurį rusai sugavo, numušę žvalgybą atlikinėjusį lėktuvą U-2. Chruščiovas yra pareiškęs, kad lakūnas būsiąs teisiamas, kaip šnipas, o tai reiškia mirtį.

Bet vis dėlto manoma, kad amerikiečiams gali pasisekti išmainyti jį su kalėjime laikomuoju sovietiniu šnipu Abeliu.

PRADĖJO VEIKTI TRUKDYTUVAI

Turėjusios prasidėti viršūnių konferencijos dieną Rusijoje buvo paleisti į darbą radijo trukdytuvai.

Pats įdomiausias dalykas atsitiko tada, kai britai ėmė transliuoti rusiškai Chruščiovo kalbą. Pirmą kartą trukdytuvai bubo sustabdyti, bet tą kalbą kartojant trukdytuvai nesnustojo veikę.

Maskvos radijas iš savo programos pašalino visus numatytuosius amerikietiškus dalykus.

PREZ. EISENHOWERIS NEVAŽIUOS Į RUSIJĄ

Chruščiovas pareiškė, kad atšaukiamas kvietimas prez. Eisenhoweriui apsilankyti Rusijoje.

NUMUŠĖ AMERIKIEČIŲ LĖKTUVĄ

Sovietai numušė ties rytų Vokietija karinį amerikiečių transporto lėktuvą, kuris buvo pasiklydęs.

Lėktuve buvo 9 asmenys, ir amerikiečiai reikalauja grąžinti žmones.

PASTERNAKAS SERGA

Rusų rašytojas Boris Pasternakas smarkiai susirgo.

Vakaruose jis žinomas savo „Dr. Živago" romanu, kuris buvo apdovanotas Nobelio premija, bet autorius imtas žiauriai pulti, atsisakė ją priimti.

PATARĖJAI

Atvykdamas į Paryžių, neįvykusią konferenciją, Chruščiovas šikart buvo atsivežęs du patarėjus — užsienio reikalų ministerį Gromyko ir kariuomenės vadą Malinovskį.

Stalp savo kelionės jis negalėjo būti ir veikti vienas.

PASITARIMAI DĖL NUSIGINKLAVIMO VYKSTA

Ženevoje vykstantieji pasitarimai nusiginklavimo planams apsvarstyti tebevyksta dar.

Sovietų atstovai iš jos neatšaukiami.

9000 MYLIŲ

Gegužės 20 d. amerikiečių paleistoji Atlas raketa nuskrido 9.000 mylių (ankstesnė buvo nuskridusi 6.325 mylių, o sovietai tvirtino, kad sausio mėn. jų paleistoji nuskridusi 7.760).

RIAUŠĖS JAPONIJOJE

Kraštutinių kairiųjų suruoštų demonstracijų metu buvo pradėta atakuoti parlamentą ir ministerio pirmininko rezidenciją. Sužeista apie 115 žmonių, tarp jų 49 policininkai.

Demonstrantai reiškė protestą dėl amerikiečių - japonų saugumo sutarties.

PASAULYJĖ

— V. Vokietijoje varžytynėse parduoti 8 Einšteino laiškai už 7000 markių, 1 Freudo laiškas už 1900 markių.

— Nepaisant rusų protesto, iš Šveicarijos buvo įsakyta išvažiuoti sovietinėje ambasadoje dirbusiems dviems šnipams — Frolovui ir Modinui.

— Nors nuo 1958 m. vasaros nubausti 2.632 asmenys už šiukšlinimą, vis dėlto Britų vyriausybė pareiškė parlamente, kad labai sunku atpratinti gyventojus nuo seno įpročio.

— Oficialiai buvo paneigti gandai, kad D. Britanijos karalienė motina ištekėjusi jau ar ištekanti už sero Arthur Penn.

— Su rusų dainininkais iš šokėjais 3 savaites pavažinėjęs po Skotiją, kaukazietis inžinierius paprašė politinio prieglobsčio.

— Britų komunistų vadas Pollitt, nuvažiavęs į Australiją, pareiškė, kad komunizmas Australiją paverstų į tikrą rojų, kokio dar nėra pasaulyje.

— Graikai pastebėjo, kad jų vandenyse nebe pirmą kartą pasirodo sovietų karo laivas, kuris šnipinėja karinius įrengimus.

(E) **Vilniuje daug rusų.** Jokūbas J. Stukas, vienos Amerikos radijo programos direktorius, lankėsi Lietuvoje. Jis sako, kad Vilniuje šiuo metu gali būti 40 proc. rusų. Vilniaus viešbutyje, kuriame jam teko nakvoti, buvo sunku susikalbėti lietuviškai. Tuo tarpu Kaunas esąs daug lietuviškesnis, tik jis atrodo apšepęs: Metropolio viešbutis nedažytas nuo nepriklausomybės laikų. Lankymosi metu jis nuolat buvo sekiojamas „Inturisto" palydovų.

PRADĖS STATYTI NAUJĄ ELEKTRINĘ KAUNE

Antros hidroelektrinės ant Nemuno (ties Jurbarku) statyba atidedama neribotam laikui. Nugalėjo Maskvos padiktuotas planas statyti Lietuvoje didelę šiluminę elektros jėgainę. Paaiškėjo, kad ji bus statoma Kaune (Petrašiūnuose?). Statybos darbai prasidės tuojau, kai tik bus baigti darbai prie hidroelektrinės, tai yra, šių metų antrojo pusmečio pradžioje.

Energetikos ūkio valdybos viršininko pavaduotojas Algirdas Stumbras radijo reporteriui aiškino, kad šiluminė jėgainė būsianti nepalyginant galingesnė už prie Jurbarko projektuotąją Nemuno varomą jėgainę. Ir dabartinė tebebaigiamoji įrengti Nemuno jėgainė ties Kaunu, lig šiol laikytoji milžinu, dabar jau tampa nykštuku prieš naująjį projektą... Šiluminės jėgainės viena turbina būsianti daug galingesnė už visą tą taip išgarsintą „Kauno jūros" varomą jėgainę. Iš viso Nemuno naudingumas elektros jėgainėms varyti staiga pasidarė menkas žinovų aiškinime. Anot Stumbro, net ir ties Jurbarku planuotoji jėgainė neišspręstų „bendro kompleksinio elektrifikavimo plano". O tas „kompleksinis planas", pasirodo, yra tas, kad elektros energiją reikėsią duoti Latvijai ir Gudijai. Nemuno jėgainės, esą, nepagamintų tiek energijos, o numatytoji šiluminė jėgainė 1965 metais jau pilnai aprūpinsianti elektra visą Lietuvą ir dar liksią Latvijai ir Gudijai.

Šiluminė jėgainė nebus tokia nepriklausoma, kaip savojo Nemuno varomos jėgainės. Jai reikės labai daug kuro, o tas kuras bus gamtinės dujos, kurių šaltiniai yra Dašavoje, Ukrainoje. Iš ten, per Gudiją, dujotiekio vamzdžiai vedami pro Lietuvą, Latviją ir Estiją į Leningradą. Iki elektrinės būsianti nutiesta speciali vamzdžių linija. Be to, elektrinė laikysianti nemažas atsargas mazuto tam atvejui, jeigu dujų tiekimas susitrukdytų. Mazutas irgi turės būti importuojamas.

Pirmoji turbina esanti numatoma įrengti jau 1963 metais. Alg. Stumbras pripažino, kad Lietuva elektrifikacijos požiūriu tebesanti nuskriausta, bet įrengus naująją jėgainę Lietuva iš karto iškilsianti į pirmaujančias pozicijas (Panašiai buvo kalbama ir pradedant Nemuno jėgainę statyti. (LNA)

(E) **Įsteigtoji New Yorke „Pabaltijo Valstybių Laisvės Taryba"**, kurios pirmininku išrinktas V. Sidzikauskas, paskelbė atsišaukimą į visų šalių lietuvių visuomenę ryšium su sovietine agresija prieš Pabaltijo kraštus, įvykdyta prieš 20 metų. Atsišaukime raginama tąją sukaktį minėti kiek galint bendromis trijų Pabaltijo tautų žmonių pastangomis. Sukaktuvinės datos yra šios:

1940 m. birželio 15 d. sovietų karinės pajėgos okupavo Lietuvą, birželio 17 d. Latviją ir Estiją.

1940 m. liepos 14-15 dienomis buvo vykdomi tariamieji „rinkimai" į „liaudies seimą".

1940 m. liepos 21-22 dienomis „liaudies seimai" priėmė Maskvoje suredaguotąsias rezoliucijas, prašančias Lietuvą, Latviją ir Estiją įjungti į Sovietų Sąjungą.

1940 m. rugpiūčio 3 d. Sovietų Sąjungos Aukš. taryba nutarė įjungti Lietuvą, rugpiūčio 5 d. Latviją, rugpiūčio 6 d. Estiją į Sovietų Sąjungą.

Numatyta išleisti atitinkamos literatūros svetimom kalbom tai pavergimo sukakčiai paminėti ir kitoms tautoms išaiškinti, kad Pabaltijo tautos siekia laisvės ir nepriklausomybės.

PERSIJOJIMAI SOVIETŲ KOMUNISTŲ CENTRO KOMITETE

(E) Maskvoje įvykęs Sov. Kom. Partijos ck pleनुमas atleido Kiričenko iš Sov. kp. prezidiumo nario ir iš Centro k-to sekretoriaus pareigų. Ignatovas atleistas iš Sov. Sąjungos Centro kom. sekretoriaus pareigų. Nuo šiol jis bus Sov. Sąjungos ministerių tarybos pirmininko pavaduotoju. Bieliajevas atleistas iš Sov. Sąjungos kp ck prezidiumo nario pareigų. Furceva, buvusi Sov. Sąjungos kp ck sekretorė, paskirta Tarybų Sąjungos kultūros ministeriu. Naujais Sov. Sąjungos kp ck prezidiumo nariais išrinkti Kosiginas, Potgorinas ir Polenskis. Aristovas ir Postielovas iš Sov. kp ck prezidiumo perkelti į Sov. Sąjungos kp ck biurą Rusijos federacijoje.

Sovietai turi apie 100 raketinių atsparos punktų

(E) Vakarų apskaičiavimu, Sovietų Sąjunga turi apie 100 raketinių atsparos punktų su 200.000 karių ir technikų. Jų naujuoju viršininku paskirtas maršalas Nedelinas.

Žuvys iš Prancūzijos

(E) Iš Paryžiaus į Maskvą lėktuvu atgabenta daug žuvų. Dalis šio žuvų krovinio teko Nemenčinės rajonui. 120.000 žuvų suleista į Arvydų žuvininkystės ežerus ir tvenkinius.

J. E. Vyskupas V. Padolskis

GYVENIMAS, DARBAI IR PASKUTINĖ KELIONĖ

Gegužės 6 d., 16 val. 30 min., Romoje mirė Jo Eksc. vyskupas Vincentas Padolskis. Mirė netikėtai, po trumpos, vos vieną savaitę tetrukusios, sunkios kepenų ligos, pačiame amžiaus gražume, sulaukęs vos 56 metų. Tai skaudus moralinis smūgis Lietuvos Bažnyčiai, lietuviams katalikams ir visai lietuvių tautai.

Velykų laikotarpiu vysk. V. Padolskis buvo ypač užimtas įvairiais darbais: plati korespondencija, kiekvieną sekmadienį Sutvirtinimo Sakramentas su pamokslu italų kalba vienoje ar kitoje Romos bažnyčioje, įvairūs Šv. Kazimiero Kolegijos reikalai, straipsniai lietuvių laikraščiams, Šv. Rašto rengimas spaudai ir t.t. Visa tai pareikalavo daug energijos ir jėgų įtempimo. Bet Ekscelencija nesiskundė nuovargiu. Paskutinėmis dienomis dar surado laiko parengti radijo žodį į Lietuvą Motinos Dienos proga. Pats rengėsi jį perskaityti šeštadienį — gegužės pirmosios dienos išvakarėse. Ketvirtadienį staiga pajuto kepenų skausmus ir buvo priverstas atsigulti į lovą. Niekas nė iš tolo neįtarė, kad tai galėtų būti mirtina Ekscelencijos liga. Tiesa, stiprūs kepenų skausmai ligoniui jau neleido šeštadienį nuvažiuoti į Vatikano radijo stotį ir tarti parengtąjį žodį į Lietuvą. (Žodį jo vardu skaitė kitas). Bet sekmadienį vėl pasijuto geriau ir galėjo nuvažiuoti į vieną Romos parapiją suteikti Sutvirtinimo Sakramento.

Tik po kelių dienų paaiškėjo, kad Ekscelencijos liga yra labai rimta. Visos gydytojų pastangos išgelbėti gyvybę buvo veltui. Vysk. Vincentas Padolskis penktadienio vakare mirė, sustiprintas paskutiniaisiais Sakramentais ir Popiežiaus Jono XXIII specialiu palaiminimu, apsuptas Šv. Kazimiero Kolegijos Vadovybės ir auklėtinių, turėdamas pilną sąmonę.

Ganytojas buvo gimęs 1904 metais Virbalio miestelyje, gausioje ūkininko šeimoje. Vincukas buvo jauniausias iš septynių vaikų. Būdamas vos 11 metų, neteko motinos. Mokėsi Kybartų gimnazijoj. Sekdamas savo vyriausio brolio kun. Dr. Jono Navicko pėdomis, Vincukas pasirinko kunigystę. Filosofiją ir teologiją studijavo Šveicarijos Fribourge ir Romoje. 1927 m. Virbalio bažnyčioje buvo įšventinas kunigu. Kunigystės šventinimus suteikė arkivyskupas Karevičius.

Baigęs filosofijos ir teologijos daktaro laipsnius, jaunasis kunigas toliau tęsė studijas Romos Šv. Rašto Institute, po kelių metų gaudamas licencijato laipsnį. Taip pasirengęs, grįžo į Lietuvą moksliniam ir apaštalavimo darbui. Šv. Rašto studijų metu aplankė Šventąją Žemę — Palestiną. Savo studijinę kelionę vėliau aprašo knygoje „Kelionė į Šventąją Žemę". Tai buvo vienintelis šios srities veikalas lietuvių literatūroje. Yra parašęs daug mokslinių straipsnių lietuvių žurnaluose. Štai Vysk. V. Padolskio raštai:

Knygos: L'idee du Sacrifice de la Croix dans l'Epitre aux Hebreux (Vilkaviškis 1935), Šv. Teresė Vaikelio Jėzaus (Marijonų leidinys, 1927, 112 psl. Chicago), Kelionė į Šventąją Žemę. I. Iš Romos į Jeruzalę (Marijonų leidinys, Marijampolė, 1938, 320 spl.).

Svarbesni straipsniai: Šventoji Žemė (Tiesos Kelias, 1934, Nr.12), Seniausi Šv. Rašto Kodeksai (Tiesos Kelias, 1936, Nr.9), Kristaus asmuo Šv. Rašto šviesoje (Tiesos Kelias, 1936, Nr.10), Dievo kultas laikais prieš Mozę (Tiesos Kelias, 1937), Žydų Ilgoji Naktis Kristaus laikais (Tiesos Kelias 1939), Ar Judas Iskarijotas priėmė Eucharistiją (Tiesos Kelias, 1940), Šventieji Metai ir Kristaus mirties data (Židinys, 1935), Šv. Rašto neklaidingumas (Soter, 1934), Šv. Rašto vertimai į lietuvių kalbą (Suvažiavimo Darbai III tomas; paskaita, skaityta 1939 m. L.K. Mokslo Akademijos suvažiavime), Nekaltai Pradėtoji (Naujasis Gyvenimas, 1947), Religija asmens ir tautų gyvenime (Aidai, 1951).

Nuo 1932 metų dėstė Šventąjį Raštą Vilkaviškio Kunigų Seminarijoje. 1937 metais buvo pakviestas Šv. Rašto profesoriaus pareigoms į Kauno Teologijos - Filosofijos fakultetą.

Vos 36 metų prof. Vincentas Padolskis 1940 metais paskiriamas Vilkaviškio Vyskupu - Pagelbininku. Šias pareigas su didelių pasiaukojimu ėjo pirmaisiais bolševikinės ir nacinės okupacijos metais iki 1944 metų rudens, kai, užėjus frontui, turėjo pasitraukti į Vakarus. Tremtyje lankė lietuvių pabėgėlių stovyklas, rašė ganytojiškus laiškus, teikė Sutvirtinimo Sakramentą. Lietuvių katalikų ir Lietuvos reikalais atliko visą eilę svarbių kelionių: Prancūzijon, D. Britanijon, Airijon, Amerikon, Kanadon. Nuo 1950 metų Prezidento titulu vadovavo Lietuvių Šv. Kazimiero Kolegijai Romoje, krikščionybės centre drauge atstovaudamas Lietuvai ir Lietuvos katalikam.

A.a. Vysk. V. Padolskio kūnas gegužės 8 d. iš Lietuvių Šv. Kazimiero Kolegijos buvo nulydėtas į Visų Šventų parapijos bažnyčią.

Per dvi dienas Jo Ekscelencijos kūną, pašarvotą Šv. Kazimiero Kolegijos salėje, gausiai lankė Romos lietuviai ir italai tikintieji. Pareikšti užuojautą dėl Ekscelencijos mirties į Lietuvių Kolegiją buvo atvykę daug žymių asmenų, su kuriais velionis turėjo artimų santykių, rūpindamasis Lietuvos ir lietuvių katalikų reikalais. Tarp daugelio kitų pažymėtini: kardinolas Pizzardo, kardinolas Agagianian, iš Vatikano Valstybės Sekretoriato arkivyskupas Antonio Samorė ir kt. Gauta daug telegramų, kuriomis įvairių tautų žymūs asmenys reiškia užuojautą Šv. Kazimiero Kolegijos Vadovybei ir visiems lietuviams dėl Vyskupo netekimo.

Ant velionies rašomojo stalo po mirties buvo rastas testamento projektas, kuriame taip rašoma:

„Aš, vyskupis Vincentas Padolskis, būdamas pilnoje sąmonėje, darau šį mano paskutinės valios pareiškimą: Noriu mirti šventame Romos katalikų tikėjime ir klusnume Šv. Sostui. Atsiprašau visus, kuriuos esu kokiu nors būdu įžeidęs. Prašau man dovanoti visų, kuriuos esu kokiu nors būdu papiktinęs. Užvis prašau Gailestingiausiąjį Dievą man dovanoti visus mano nusikaltimus mintimi, žodžiu, darbu ir apsileidimu".

Dar sekmadienio vakare (gegužės 8 d.) Kolegijos auklėtiniai ir į laidotuves suvažiavę kunigai atgiedojo gedulingus mišparus. Uždarant karstą atsisveikinimo žodį tarė Kolegijos rektorius prel. Tulaba ir Lietuvos Diplomatinės Tarnybos Šefas Min. Lozoraitis. Gegužės 9 d. rytą, atgiedojus Matutinum, gedulingas pontifikalines šv. Mišias už mirusiojo vėlę aukojo lenkų arki vyskupas Gawlina, asistuojant lietuviams kunigams. Mišių metu giedojo Šv. Kazimiero Kolegijos choras.

Po šv. Mišių absoliuciją prie karsto suteikė Jo Eminencija kardinolas Pizzardo.

Laidotuvių pamaldose, be jau minėtų kardinolo Pizzardo ir arkivyskupo Gawlinos, dalyvavo dar keturi vyskupai: ukrainiečių arkivysk. Bučko, Tivolio vysk. Faveri, amerikiečių vysk. O'Conel ir rusų katalikų vyskupas Katkovas. Vatikano valstybės sekretoriatui atstovavo Mons. Balducci. Daugelio kitų žymių asmenų tarpe pažymėtini: Marijonų Kongregacijos generolas kun. Skutans, Rytų Kongregacijos asesorius Cussa, latvių atstovas Mons. Čiamans. Iš pasauliečių: Ministeris St. Lozoraitis, Lietuvos atstovas prie Šv. Sosto Ministeris St. Girdvainis, Lenkijos atstovas prie Šv. Sosto ambasadorius Papė ir daugelis kitų.

Karstą supo Šv. Kazimiero Kolegijos auklėtiniai ir apie 100 įvairių tautų kunigų. Iš Vokietijos į laidotuves atvyko Lietuvių Sielovados Direktorius Tėvas Bernatonis, kun. Dr. Gronis, kun. Dr. Navickas, kun. Kaunas ir kun. Liubinas. Iš Torino lietuviškos Saleziečių gimnazijos atvyko direktorius kun. Petraitis su auklėtinių delegacija. Saleziečių gimnazijos jaunuoliai, pasipuošę tautiniais drabužiais, prie karsto ėjo garbės sargybą šv. Mišių metu. Karstas buvo apstatytas eile vainikų: Lietuvos Diplomatinės Tarnybos, Latvių Komiteto, Vokietijos lietuvių ir kitų.

Pamaldoms pasibaigus, ilga gedulinga kunigų ir pasauliečių procesija lydėjo brangaus Ganytojo karstą iki Šv. Kazimiero Kolegijos. Čia paskutinį kartą sustojo prie tos lietuviškos įstaigos, kurioje Jo Ekscelencija per dešimtį metų su meile ir pasišventimu auklėjo jaunus Kristaus vynuogyno darbininkus ateities Lietuvai...

Po keleto minučių procesija pajudėjo tolyn — link Campo Verano. Čia Tėvų Marijonų kape, šalia a.a. vysk. Būčio, šalia kun. Krikščiukaičio Jo Ekscelencijos Vysk. V. Padolskio kūnas surado laikino poilsio vietą.

Lietuviškos grafikos paroda Bulgarijoje

(E) Gegužės 7 d. Sofijoje atidaryta Lietuvos grafikos paroda, kuri sukėlė didelį Bulgarijos visuomenės susidomėjimą. Parodoje patiekta 36 autorių 119 darbų. Bulgarijos spauda sveikino lietuviškos grafikos parodos atidarymą ir spausdino atskirų kūrinių reprodukcijas.

Specialus gintaro semtuvas

(E) Prahos „Svet Techniki" š.m. Nr. 4 rašo, kad Lietuvos pajūryje pradėjo dirbti naujai pagamintas specialus gintaro semtuvas, kuris iš jūros gelmių iškelia gintarą.

Saulėtoji Moteris

Bažnyčios rungtynės su žalčiu ir su jo valdomu pasauliu niekados nebuvo tokios visuotinės ir tokios gilios, kaip mūsų amžiuje. Pasibaigus antrajam karui, kai kas, pagautas entuziazmo, pradėjo kalbėti, esą, žmonijoje vykstąs didžiulės reikšmės persilaužimas; esą, žmonija supratusi savo klaidą ir todėl grįžtanti prie Dievo; esą, jokiam socialistui ir net bolševikui pasidariusi nebe mada kalbėti prieš religiją; esą, pasaulyje liovusis bent vieša kova su Dievu. Deja, šis entuziazmas greitai išblėso, nes visos anos pokarinės kalbos buvo pažadintos ne žmonijos atsivertimo, bet tik politinio dienos reikalo. Kai šis reikalas praėjo, senojo slibino neapykanta išsiveržė dar didesne kova, negu anksčiau. Vienijantis pasauliui, vienijasi ir antikristinės jėgos, puldamos visų pirma Bažnyčią kaip Kristaus skleidimąsi istorijoje, nes Jo paties, sėdinčio Tėvo dešinėje, jos pasiekti nebegali. Bažnyčia iš lėto, bet neišvengiamai žengia į apokaliptinį savo istorijos tarpsnį, kada ji bus ištremta iš žmonių bendruomenės, nes nesutiks priimti žvėries žymės ant savo kaktos. Pasilikdama ištikima Avinėliui, ji savaime užsitrauks slibino rūstybę ir turės iškęsti jo persekiojimus. Saulėtoji Moteris, to paties slibino vejama į dykumas, yra išraiška Bažnyčios likimo visą žemiškąjį metą, o ypatingai mūsų dienomis.

Dangun Paėmimo dogma kaip tik ir kreipia mūsų dėmesį į šį Bažnyčios likimą. Būdama paskelbta ypatingu slibino puolimų metu, ji iš vienos pusės ruošia mus šiuos puolimus iškęsti, iš kitos — mus paguodžia, parodydama, kad Viešpats niekad Bažnyčios nepalieka vienos, bet apsaugoja ją nuo mirtingų smūgių, leisdamas jai pasitraukti į dykumas, iš kurių Jis pašaukia pranašus ir šventuosius. Saulėtosios Moters pergalė yra Bažnyčios pergalė. Ši Moteris „galingoji Mergelė", į kurią mes šaukiamės litanijoje ir kurios laimėjimas yra laidas, kad ir mūsų priešinimasis žalčiui nebus veltui. Būdama apsupta saulės, turėdama mėnulį po kojomis ir žvaigždžių vainiką ant galvos, ji yra tikroji visatos Karalienė — Regina universi, todėl tikroji mūsų priebėga ir užtarytoja, nes savo galia ji dabar iš tikro apima visą pasaulį.

Dr. Antanas Macelna (Didžioji Padėjėja)

PAMALDOS

BIRMINGHAM — gegužės 29 d., 11 val., Seselių koplyčioje, St. John's Convent, 21 Park Road, Moseley.

MANO DRAUGAS LUI

ED. CINZAS

4.

Be akinių jo veidas buvo neįprastai atviras ir liūdnas. Nežinojau, nei ką sakyti, nei kuo pradėti, o norėjau tarti šiltesnį žodį šitam žmogui.

— Jeigu jūs galėtumėte išvykti į Šveicariją...

— Jeigu! Jie neranda reikalo pasiųsti mane kur į užfrontę: kiekvienas vyras reikalingas šitą sunkią valandą, sako jie. Kas aš esu, kad jie darytų išimtį? Parodžiau profesoriaus Krunerio (jis yra šitos srities specialistas) nuomonę jiems, kur juodu ant balto parašyta, kad man būtinas poilsis, nes kitaip galutinai apaksiu po keletos metų, o jie nusišaipė. Po karo Reicho specialistai išgydys, sako jie, ir aš priverstas sutikti su jais.

Kalbėdamas jis kraipė galvą, stebėdamas mėnulį, kad galėtų jį matyti visose padėtyse. Jis, tikriausiai, nesuvokė, jog aš supratau, kad judindamas akis jis bando nustatyti, kiek yra išsiplėtę „mirties taškai", kurie tiesiai stebimąjį daiktą uždengia tamsa ir tik pakreipus akį vėl parodo jį. Kiek ilgai truks, iki šita tamsa išsiplės visoje akyje? Jis nusijuokė į mano krūptelėjimą ir tarė:

— Mėnulio šviesa neskaudina akių, Nieke.

Staiga vėl paniuro ir prabilo šituo aštriu, pašaipiu balsu:

— Jaunoji našlė nusiskundė, kad ją įžeidinėjat. Nemanau, kad būtum reikalingas gero elgesio moralų, bet, dėl Dievo meilės, suvaldyk savo snukį. Nenorėčiau, kad šita bulvinė princesė pasiskųstų į Samoram. Šiaip ar taip, mes esame svečiai šituose namuose, ir nepridera svaidytis prancūziškais mėšlais. Senoji gana lengvai pažiūrėjo į reikalą, viską pateisindama kažkokia supuvusios apkasų moralės ir jaunų gyvulių filosofija, bet našlė trypia nesileisianti įžeidinėjama kažkokių puslaukinių su vaikiščių barzdomis.

— Acha, — tesuradau atsakymui. — Acha, vaikiščių, su barzdomis...

— Aš niekada nebuvau geras vadas, Nieke. Vaikinai labai dažnai šaiposi iš manęs, kai tik atsuku jiem nugarą, tai aš žinau. Nemanau įsigyti pagarbos prūsiškais metodais, per daug jau niekinu juos, bet nors tu, Nieke, nepriversk manęs sušilti.

Mes pakilome nuo suolo sušalę, bet nuo širdūs ir suprantą vienas kitą. Atrodė, kad jie ieškojo švelnios kalbos, bet, būdamas pasipūtęs ir nedrąsus, viską slėpė po grubia ironija.

— Geros nakties, pone.

— Gero miego, Nieke.

Jau gulėdamas baroniškoje lovoje aš suradau švarų lapą sutrintoje knygutėje. Delnu prilaikydamas ją įrašiau: Morthy pilis. 44, žiema. Kiklopas žino, kad netenka regėjimo vien tik todėl, jog nenori matyti karo. Dvi moterys. Viena sena ir šlykšti, kita jauna ir graži, kaip nuodėmė.

— — — —

Mes nusiskutome barzdapalaikes ir išsilyginome rūbus. Bibliotekoje buvo šilta ir jauku tarp daugybės knygų su nesąmonės mintimis ir dainelėmis apie putojančius fontanus bei sidabrinį mėnulį. Lui skambino pianinu čiurlenančius Šopeno romansu ir dainavo švelniu balsu ilgesingas dainuškas.

Tinklas buvo kruopščiai paruoštas, bet drugelis nesirodė. Retkarčiais atšlubuodavo senoji ir, pasiklausiusi skambinimo, tyliai išnykdavo dūsaudama ir susigraudinusi. Aš šaipiausi iš jo pastangų ir susilygau iš penkių boro butelių, kad našlė neįsipainios į jo rudas garbanas. Be abejo, viską papasakojau Kiklopui. Jis nusigando, kaip jaunas kaimelio kunigas, bet kadangi tai nebuvo naujas dalykas, abejingai trūktelėjo pečiais. Staiga aš apsigalvojau ir panorau užbėgti Lui už akių, bet jis nesirengė pasiduoti ir Šopeną pakeitė Listu, sakydamas, kad jo muzika šildo kraują. Jis turėjo auksinius plaukus, prancūzo elegantiją ir kiekvieną ėjimą rėmė apskaičiuota šypsena ar judesiu. Mes tupėjome bibliotekoje, slankiojome koridoriuje, kaip du vorai su paruoštais tinklais, bet našlė vengė mūsų. Reikalai pablogėjo, kai aš staiga pasijutau tikrai įsimylėjęs našlę. Tai man atsitikdavo taip dažnai, kad Kiklopas ar Lui tuo patikėtų, bet aš pradėjau šlykštėtis žaidimu ir atsisakiau jo, sumokėdamas Lui penkis boro butelius. Bet po to buvo dar blogiau: pradėjau nebeužmigti naktimis ir įsiklausyti į kiekvieną Lui apsivertimą lovoje. O jis prisijaukino našlę iki to, kad ji ateidavo į biblioteką, ir jie skambindavo „keturiom rankom", ar ilgas valandas ginčydavosi apie filosofus ir velniai žino dar ką. Aš rūkiau iki apsvaigimo ir temačiau tik juodas spalvas, o negalėjau prisipažinti, kad pavydžiu, kaip susenęs velnias!

Kartą Kiklopas atėjo į mano kambarį ir prisėdo ant kilmingos lovos krašto.

— Jeigu tai užsitęs, tu pradėsi gerti, — nusišaipė jis. — Pasižiūrėk, kaip tu atrodai.

Aš abejingai patraukiau pečiais, bet jis nesidavė apeinamas ir tęsė:

— Tikrai, Nieke, netikėjau, kad tu dar gali įsimylėti.

— Reikalas eina ne apie meilę, — atsakiau, — bet apie tai, kad Lui žaidžia negarbingą žaidimą.

— Bet pats jį pradėjai, — pastebėjo jis. — O barzdą kam nusiskutai ir kokias derybas ten buvai sulygęs iš penkių butelių?

— Tai buvo juokai... Niekada netikėjau, kad reikalai taip toli nueis. Aš apsigalvojau, kad negarbinga žaisti sentimentais, ir atsisakiau...

— Taigi, — numykė jis, — aš juk visada palaikiau tave, Odisėjau: susirask lanką, nes prancūzas apsuks jai galvelę. Tiesa, frontas stabilizavosi, ir mes galime čia kiek ilgiau pasilikti. Lui tikrai bus patenkintas tai sužinojęs...

Jis išėjo, palikdamas man naują rūpestį. Ir aš pasiryžau juo nusikratyti ir kaip galima greičiau. Tą patį vakarą nusigėriau su Janoš, kumečiu, iki dainavimo. Grįžau paryčiais dainuodamas apie piemenuką ir piemenaitę, prikeldamas visą pilį. Jaunoji našlė atėjo atskaityti man egzortų ir nusigando radusi lovoje su batais, apsikabinusį šunį, kuris staiga tapo mano draugu. Ji tylėdama ištempė šunį iš lovos ir pasakė:

— Nemanau, kad tai pasikartos, šitas dainavimas trečią valandą ryto!

Išėjo išdidi, kaip princesė, o aš nežinojau nei ką galvoti, nei kur dėti savo ilgas kojas su purvinais batais.

— — — —

Bibliotekoje radau Kiklopą ir Lui. Jie drybsojo foteliuose atsilapoję visomis sagomis, ir man įėjus Lui pakilo su boro stiklu rankoje.

— Manau, kad tu neatsisakysi išgerti už pirmąjį mano pasisekimą, — tarė jis, paduodamas man stiklą. — O jis tikrai vertas pilno gurkšnio: prieš pusvalandį bučiavau našlę.

Mes išgėrėme vyną rusiškai: vienu gurkšniu ir skambiai pastatėme stiklus ant staliuko. Jis apkabino mane, springdamas juoku, bet aš nepajėgiau kvatotis. Kažkas suspaudė gerklę ir, slėpdamas veidą, pasilenkiau paglostyti nuvargusio šuns, kuris užmigo prie mano kojų.

— Asinus asinum fricat...

Pasipiktinęs Kiklopas kraipė galvą, bet juokėsi šita nedrąsia šypsena iš mano ištįsusio veido, kaip ir Lui.

— Mano mielas Nieke, — kalbėjo Lui toliau, — žaidimas įeina į finalą, pasakytų sportinis tipas. Taip, pabučiavau ją po apsnigtais alyvų krūmais, kaip reikalauja pilių romantika. Ji užtiko mane vienišą ir susimąsčiusį, beglostant nušalusias šakas, ir sušnabždėjo: „Mano romantiškas berniukas". Pagautas staigaus meilės šauksmo, aš priglaudžiau ją ir pabučiavau. Manau, kad tu jau žinai, jog tokiais atvejais lūpos būna sausos ir drebančios... Ji pravirko ir nubėgo į pilį, o aš likau susikrimtęs ir kenčiantis... Dabar tikriausiai guli ant pilvo lovoje ir verkia ir juokiasi, kaip ir visos moterys po tokio seanso.

Ugnis jaukiai spragsėjo židinyje, o aš glosčiau šunį ir tylėjau. Kiklopas pripylė stiklinę ir padavė man. Po velnių, norėjosi surikti jiems, man nei šilta nei šalta, bet klusniai priėmiau stiklą ir išgėriau. Vynas buvo jau sušilęs ir kiek kartus, bet troškulys tik padidėjo.

— Bet meilė, — pagaliau atsakiau jam, — nėra jau toks naivus dalykas, kaip tu nuplepi. Nemanau, kad ji pamirš savo mirusį vyrą ir kabinsis ant kaklo pirmam tipui, kaip tau.

— Nėra jos, — juokėsi jis. — Ir niekada nebuvo šitoje planetoje. Mes sukaupiame visus pojūčius, čiulpdami patelės lūpas, pasimesdami geismo ekstazėje, bet tai tėra tik lytinio instinkto apraiška. Meilė čia tikrai niekuo dėta. Atvykdamas čia, aš jai pasiūliau kiškį su atitinkama patino šypsena, kuri verčia nusipurtyti patelę, ir ji atstūmė pasislėpdama po savo noblesse skara. Kodėl? Jeigu būtų priėmusi žvėriuką ir padėkojusi, kaip kumečiui, žaidimas iš viso nebūtų prasidėjęs, bet ji išsigando. Tu esi per kvailas, kad suprastum, jog tai yra įprastinė apeiga kai ji nusigręžė, aš jau žinojau, jog sugrįš. Aplinka uždeda savo nuostatus, bet negali nugalėti žmogaus, ir jis sugrįžta, ieškodamas tarpinio kelio, bet jau stumdamas prieš save vieną ar kitą pateisinamą etiką.

Aš nebuvau seminariją baigęs kunigėlis, kad pasipiktinčiau šita makalyne ir bandyčiau sugrąžinti paklydėlį į visų klasių aprobuotą supratimą apie meiles, gyvulius ir žmones, todėl tylėjau.

— Tu esi geras, — kalbėjo jis toliau, vėl pildydamas stiklus. — Nežiūrint šito grubaus samogito veido. Kada pasiūlei man derybas — buvau tikras, kad greit jų atsisakysi. Negincysiu, turi pasisekimo tarp kantinos mergšių ir puskarininkių žmonų, bet našlė nieko negalėjo rasti tavyje, be šito dirbtinio brutalumo, pro kurį gudriai skambini liūdnu balsu. Moterys mėgsta brautis į tariamąją sielą, (kurios iš viso nėra), o pabijojai našlės ir pabėgai. Taip, taip, tu rasi daug ką atsakyti į tai, bet paklausyk manęs: aš pastūmėdavau našlę į tave, bet ji grįždavo į biblioteką ir skambindavo „keturiom rankom". Kodėl? Tu trankeisi laukais kalbėdamasis su šunim ir svajojai aukštumoje, tarp debesų ir sniego dykumos, bet noblesse tai yra tik naivus kvailiojimas. Jai reikia gilesnių minčių, kaip tavosios, ir ji ieškojo manyje, kaskart surasdama naujų ir gerų dalykų.

(Bus daugiau)

TIKROJI NUSIGINKLAVIMO PRASMĖ

Fr. V. Drake

Mes, vakariečiai, neseniai sprendėme didžiausią savo gyvenime problemą: ar mes sutiksime visuotinai nusiginkluoti, ar sutiksime sunaikinti karo laivus, lėktuvus, tankus, patrankas, atomines bombas ir raketas, kurias laikome ir laikysime tik tol, kol visi ginklai pasaulyje bus sunaikinti? Liks tik vidaus policija, ginkluota šautuvais ir pistoletais.

Nikita Chruščiovas, labai dramatiškai kalbėdamas Jungtinių Tautų posėdyje, pasiūlė tai. Sovietų premjeras siūlė, kad visos pasaulio valstybės savo ginklus atiduotų tarptautinei policijai - inspekcijai. Tačiau to pasiūlymo detalės yra miglotos. Jis pasakė, kad šis planas per vienerius metus sutaupytų 35.000 milijonus svarų ir duotų 100 milijonų žmonių taikos darbui.

Ar šis Chruščiovo siūlymas, kurį jau daug kas svarstė, nėra tik mostas sudaryti įspūdį nieko negalvojantiems žmonėms? Šie Sovietų Rusijos arogantiški siekiai reikalingi rimtų svartymų. Britų ir Amerikos vyriausybės ir Jungtinių Tautų vadai svarstė šį pasiūlymą su didžiausiu atsargumu.

Kadangi visuotinis nusiginklavimas gali labai rimtai paliesti mūsų gyvenimą, tai mūsų pačių pareiga šį reikalą spręsti ir duoti reikiamą atsakymą. Tikroji taika neturėtų kur nors nuklysti. Kas iš mūsų nelaukia milžiniškų ginklavimosi lenktynių galo? Kas iš mūsų nesimeldžia, kad komunistai pasikeistų savo širdyje, kad pasaulis galėtų gyventi be karo baimės?

Išmintingam sprendimui mums reikia rasti atsakymą į vieną labai didelį klausimą. Jei mes išsižadėsime savo ginklų, kurie dabar mus saugoja nuo agresijos, ar mes ir mūsų vaikai tikrai bus saugesni? Kitais žodžiais tariant, ar Sovietų pasiūlymas laiduoti pasauliui taiką nepaliktų tik bejėgių demokratijų prieš 900 milijonų komunistų valdomųjų rusų ir kiniečių laukinę jėgą.

Karo vadai tarėsi ir aiškinosi, kokie būtų visuotinio nusiginklavimo padariniai. Štai tie pagrindiniai punktai, kuriuos, jų manymu, reikėtų svarstyti.

Ką mes turėtume sunaikinti?

Pagrindinis Sovietų pasiūlymo punktas — uždrausti atominius ginklus. Tačiau toks siūlymas tai ne Sovietų išradimas. Šis projektas jau 1946 metais buvo pasiūlytas vadinamajame Barucho plane. Ten tarp kita ko siūloma visas atomines bombas ir jų gamybos priemones atiduoti Tarptautinei Atominių Gaminių Vadovybei. (Tais laikais atominės bombos monopolį turėjo Amerika). Ši įstaiga turėtų sunaikinti ginklų sandėlius, neleisti gaminti atominių ginklų ir turėtų galios bausti neklaužadas.

Rusai atmetė šį pasiūlymą. Jie norėjo pasilikti sau veto teisę baudžiant neklaužadas. Taigi šis planas suiro, ir Vakarai buvo priversti vykdyti savo apsiginklavimo programą. Apsisaugoti nuo agresijos Amerikos vyriausybė pertvarkė visą savo gynybą ir bemaž visų 100 proc. pagrindė ją atominiais ginklais. Žinoma, už šį gynybos sistemos pakeitimą sumokėjo milžiniškas dolerių sumas.

Mes išvengėme trečiojo pasaulinio karo tik dėl to, kad vakariečiai savo rankose turėjo naujus atominius ginklus. Sir W. Churchill kartą pasakė, kad komunistų armijos seniai būtų pasklidusios Europoje, jei Amerika nebūtų turėjusi strateginės aviacijos. Tad būtų per daug pavojingas žingsnis padėti šiai laukinei jėgai sulaikyti priemonės. Tai galėtų nuvesti į katastrofą.

Vakarai pagal Sovietų siūlymą turėtų sunaikinti visas oro pajėgas, apsigynimo ir tarpžemynines raketas. Visi karo laivai, būtent, lėktuvnešiai su atominiais ginklais ginkluotais lėktuvais, kreiseriai ir naikintuvai su atominėmis raketomis, paprastieji atomo jėga varomieji povandeniniai laivai turėtų būti paskandinti arba parduoti geležies laužui. Kariuomenė, kuri dabar parengta atominiam karui, turėtų būti nuginkluota ir pervesta į tarptautinę policiją. Ši policija gali būti ginkluota tik šautuvais ir pistoletais. Žinoma, komunistų policijos būtų daugiau, kaip visų kitų draugе, ir visur jos būtų pilna. Ir Amerikos erdvių programa turėtų būti sustabdyta. Ji liktų tik moksliniams tyrinėjimams. Jei šitokią nusiginklavimo programą priimtume, mūsų jėga, kuri mus saugoja nuo agresijos, būtų sunaikinta.

Ar galima tinkamai kontroliuoti nusiginklavimo eigą?

Šis reikalas tai ir yra sprendžiamojo klausimo tas kietasis riešutas. Sovietai nieko aiškaus čia nepasiūlo. Jie sutinka, kad inspektoriai lankytų visas valstybes, bet ne sutaria, kaip sutvarkyti apgaudinėtojus, kaip bausti neklaužadas.

Tarptautinė policija lengvai sunaikintų laivynus, aviaciją, kitus ginklus ir jų gamybos priemones. Bet kas gali mus užtikrinti, kad niekas dabar turimųjų ginklų nepaslėpė, gal būt, net tada, kai apie visuotinį nusiginklavimą tik kalbėti pradėjom.? Ar kiekviena kariuomenė priešinsis, jei vyriausybė norės paslėpti keletą didžiųjų bombų? Vėliau jas į taikinį galės nunešti net ir civiliniais lėktuvais. Taigi reikėtų organizuoti pilną ir visuotinę inspekciją. Reikėtų patikrinti ne tik uolas, urvus, miškų gilumas ar kurias kitas slaptas vietas, ne tik Amerikos, Kanados, Rusijos ar Kinijos didžiuosius plotus; reikėtų žiūrėti visur — visam žemės rutuly, kur tik neklaužados galėtų paslėpti bombas.

Atominių bombų gamyba jau žinoma. Sakysim, kad nusiginklavom. Tačiau kaip galėtume sukontroliuoti mažąsias valstybes, gal būt, kur nors Tolimuosiuose Rytuose, kad jos iš taikos reikalui skirtosios atomo žaliavos nepradėtų gaminti atominių bombų? Patikrinti mūsų žemės rutulio nusiginklavimui reikėtų ne 10.000, bet šimtų tūkstančių Jungtinių Tautų inspektorių. Taip pat būtų rizikinga, kad papirkimas, ambicija ar fanatinis nacionalizmas nenuvestų kai kurių inspektorių kitais keliais.

Išvengti išdavimo ar mėginimų apeiti visuotinio nusiginklavimo susitarimui tik viena sistema būtų sėkminga: įsteigti Jungtinių Tautų pilnai ginkluotą, veiksmingą policiją, kurios veiksmų negalėtų vetuoti nei komunistai, nei kas kitas. Bet kiek valstybių sutiktų tokiai policijai patikėti savo nepriklausomybę? Rusai tvirtai pasakė: ne. Stokojant rimtai ginkluotos policinės kontrolės, pasaulis būtų priverstas pasitikėti tik komunistinių valstybių pasižadėjimu, tačiau be jokios apsaugos nuo agresijos ir be jokios bausmės agresoriams.

Ar turime įstatyminę moralinę teisę nusiginkluoti?

Klausimas nepriklausomybę turinčioms tautoms, atrodo, yra svetimas, bet jis yra labai rimtas. Laisvojo pasaulio valstybės yra susirišusios visa eile tarpusavio pagalbos sutarčių, laiduojančių pagalbą silpnesniems partneriams. Ar mes galime padėti ginklus, kurie yra tvirtų garantijų pagrindas?

Leiskime, kad viena šių valstybių sako:

—Mes negalime pasitikėti komunistais. Jie yra mūsų kaimynai ir kiekvienu metu gali žygiuoti per mūsų kraštą. Mes norime, kad jūs turėtumėt pakankamai ginklų užtikrinti jūsų pasižadėjimams.

Ką mes darytume? Neįtikėtina, kad mes atšauktume savo sutartis, tuo pačiu padarytume beverčiais visus kitus sandėrius, įskaitant ir visuotinio nusiginklavimo susitarimą.

Ar dabartinis Sovietų pasiūlymas tikrai laiduoja pastovią taiką?

Bandykime atsakyti į šį klausimą. Sakykime, kad įvyksta keletas stebuklų, nesuskaitomi visų valstybių techniniai ir įstatyminiai sunkumai nugalėti, visi ginklai, išskyrus šautuvus ir pistoletus, dingsta, ir mes tiesiog atsistojame žmogus prieš žmogų. Tuo būdu demokratijos atsistotų prieš 900 milijonų komunistų valdomųjų rusų ir kinų, galinčių žygiuoti per visą Europą, vidurinius ir tolimuosius rytus. Jėga tokio kariuomenės skaičiaus yra milžiniška, net ir tada, kai jai priešinamasi galingaisiais ginklais. Mes tai patyrėme Korėjoje.

Per paskutiniuosius 10 metų Kinijos komunistai užpuolė ar įsibrovė į Korėją, Vietnamą, Burmą, Indiją, Laosą ir Tibetą. Neaiški ir Formozos padėtis. Sovietų Rusija užėmė Lenkiją, Lietuvą, Estiją, Rumuniją, Bulgariją, Albaniją, Čekoslovakiją, Vengriją, Latviją ir Rytų Vokietiją. Sovietai pavergė 100 milijonų žmonių dar tada, kai jie dar nebuvo susirišę su Vakarais.

Nusiginklavimo priedanga NKVD atsiųstų mases „savanorių turistų" į Vakarų Vokietiją, Prancūziją, Italiją, Ispaniją ir kitur.

Turėdami galvoje šiuos faktus, mes turim įsidėmėti, kad tikrosios taikos viltis yra ne Chruščiovo dramatiškoje kalboje, bet giliai žmonių protuose ir širdyse.

Kad visuotinis nusiginklavimas pasisektų, reikalingi du dalykai: teisingumas ir broliškumas. Bet tikrasis broliškumas gali būti pagrįstas tik pasitikėjimu. Tačiau kokį pasitikėjimo ar net žmoniškumo įrodymą galima mesti komunistų darbuose? Komunistų politika per ištisus dešimtmečius buvo grindžiama pikta neapykanta laisviems žmonėms. Komunistų darbai pažymėti visa eile veto, paraližuojančių Jungtinių Tautų darbus ir kenkiančių mažoms tautoms - valstybėms visame pasaulyje.

Turint prieš akis tokius Sovietų darbus, paprasčiausias visuomeninis reikalas prašyti Sovietų Sąjungą įrodyti darbais, kad ji tikrai pakeitė savo širdį, kol dar mes ne padėjome efektyvių, nuo karo sulaikančių priemonių. Kitu atveju mes žaidžiame savo ir mūsų vaikų gyvybėmis, pasitikėdami niekuo neparemtais Kremliaus žodžiais. Mums reikia daugiau, negu tik gražios retorikos ar Nikitos Chruščiovo šypsnio įtikinti mums, kad visuotinio nusiginklavimo pasiūlymas nėra nauja kaukė ant seno komunizmo veido. Lai komunistai mums parodo savo darbus, bet ne žodžius. Jei Vengrija būtų išlaisvinta, jei nuolatinė raudonosios Kinijos agresija būtų sulaikyta, jei pasaulio gerėjimo sabotavimas būtų sustabdytas, gal mes ir turėtume vilties pamatyti broliškumo pradžią. Tada ir visuotinio nusiginklavimo pasiūlymas būtų rimtesnis ir daugiau įtikinamas.

Gal tada pajustume, nors ir lėtai žingsniuojant, išminties priartėjimą. Pvz., mes pasiūlome, kad visi ar dalis karo laivų, sunkieji ginklai, tankai, povandeniniai laivai būtų išmontuoti laužui. Žinoma, tokį nusiginklavimą turėtų atlikti visi. Tuo pat metu kiekvienoje valstybėje turėtų būti organizuojama inspekcijos sistema ir priežiūros organai. Jei šis pirmasis žingsnis būtų sėkmingas, tada galėtume pradėti naikinti didesnius ir galingesnius ginklus. Ir jei antrasis žingsnis būtų sėkmingas, tada žengtume paskutinį žingsnį: eitume į visuotinį atominį nusiginklavimą.

Toks laipsniškas nusiginklavimas būtų paremtas visuomeniškumu ir šiandieninio pasaulio gyvenimo faktais. Tai sutaupytų milžiniškas sumas pinigų. Ir jei Jungtinėms Tautoms pavyktų suorganizuoti tarptautinę inspekciją ir reikiamą efektyvią priežiūrą, tada būtų pagrindo tikėtis, kad visuotinio nusiginklavimo planas pagaliau pasiseks. Mažiausia — pasaulis pamatytų, kaip dirbo inspekcija ir kontrolė prieš jėgą, kuri paversta laužu.

Tokia realistinė, laipsniška schema, gal būt, yra vienintelis kelias į nusiginklavimą. Tai yra būdas, kuriuo politika, mokslas, medicina, net ir pati civilizacija pasistūmėjo pirmyn: tik žingsnis po žingsnio. Pasaulis gyvena baisios naikinančios jėgos šešėlyje. Jei galėtume nutiesti kelią į taikos rūmą, pastatytą ne per vieną naktį, bet dedant plytą prie plytos, nuolatos tikrinant statybos struktūrą, mes pagaliau turėtume puikiausią progą iškilti į šviesą.

Vertė J. Girdys

NAUJAI GAUTA:

Mėgėjo psichologo A. Garbausko (anglų kalba) — Know Thyself — kaina 5 šil. (A Theory of Spirit and System of Man's Psychical Powers). Į anglų kalbą išvertė E.J. Harrison.

Jonas K. Karys — Senovės lietuvių pinigai — 3 sv. 12 šil. (Istorija ir numizmatika).

Pėteraitis — Liet.-Angl. kalbų žodynas — 50 šil.

Koncevičius — Russia's Attitude Towards Union With Rome 9th-16th Centuries — 7 šil. 9 penai.

B. Sruoga — Dievų miškas —36 šil. 8 p.

Prunskis — Mano pasaulėžiūra — kultūrininkų pasisakymai — 25 šil. 8 penai.

Kun. M. Crawley — Šventoji valanda (Nakties adoracijai namuose) — 2 šil.

St. Butkus — Vyrai Gedimino kalne — 15 šil.

I. Šeinius — Vyskupas ir velnias —22 š.

Prunskis—Rinktinės mintys — 29 š. 4 p.

Somerset Maugham — Dažytas vualis — 22 šil.

Studija Lituanica — Mažoji Lietuva — 36 šil. 8 penai.

Lithuania Through The Ages — 25.8.

A. Baranauskas — Anykščių šilelis — 14.8 — Liet. ir anglų kalbomis.

Popiežius Leonas XIII — Enciklika apie masonus — 3.6.

Kairys — Diagnozė — 3 veiksmų komedija — 14.8.

I. Šlapelis — J. Pautienius (Meno raida, forma) — 36 šil. 8 penai.

Maldaknygės: Sveika Marija, Atlaidų šaltinis.

Vaikams: Aušros žvaigždė ir Vardan Dievo; šitas ir daug kitų knygų, maldaknygių, liet. plokštelių gausite rašydami:

DAINORA, 49, Thornton Ave., London, W4

KAS BUVO VARGAS, DABAR TURI BŪTI DŽIAUGSMAS

Žemės ūkio sukolektyvinimo nauda turėjo būti ta, kad sujungtuose stambiuose ūkiuose geriau būsią galima panaudoti visokias mechanines priemones ir dirbantieji žemės ūkyje būsią išlaisvinti nuo sunkių, nešvarių, nemalonių darbų.

Dabar Lietuvoje varoma propaganda, kad vidurinį mokslą baigęs jaunimas nesivaikytų kokių „inteligentiškų - miestietiškų" darbų ir nevengtų pasilikti dirbti sukolektyvintame žemės ūkyje. Tačiau ta propaganda nebevilioja mechanizuoto darbo patogumais. Priešingai, ragina džiaugtis kaip tik tokiais sunkumais, kurie buvo smerkiami, kaip darbo žmones kankinantieji kapitalistinio išnaudojimo reiškiniai. Viena Šiluvos gimnazistė per radiją sušunka: „Peršlapsiu, sušalsiu, bet visvien kvatosiu, visada būsiu linksma!" O propagandistas dar daugiau paaiškina: „Kai pamatai Birutę, per žvarbų vėją nešančią kibirus vandens, malkas arba šiaip kur nors beskubančią, be palto, be skaros, niekad nepatikėsi, jog jai bedirbant kada nors gali būti šalta"...

Viskas drauge: ir „mechanizacija", ir „moterų išlaisvinimas iš vergijos" . (LNA)

Chruščiovas atsilygino milijonieriui Eaton

(E) Šių metų Lenino taikos premija paskirta Amerikos milijonieriui, gimusiam Kanadoje — Cyrus Eatonui. Už milijonieriaus palankumą Sov. Sąjungai, už jo propagandą už taikų sugyvenimą su sovietais ir už prekybos išplėtimą savo metu jau anksčiau jis gavo iš Kremliaus dovaną — trijų baltų žirgų troiką.

ISTORIJA KARTOJASI

Kažkada buvęs studentas Hessene, Vakarų Vokietijoje pasakojo:

„1909 ar 1910 metais, tikrai nebeprisimenu, caro šeima ruošėsi atvažiuoti į Bad Homburg, Hesseno provincijoj, carienės tėviškę. Tai buvo vasarą, atostogų metu. Daugumas aukštųjų mokyklų studentų jau išvažinėjo atostogoms. Tose mokyklose buvo keli šimtai studentų iš Rusijos: žydų jaunuoliai ir mergaitės, nepatekę į Rusijos mokyklas dėl procentinės normos ir nemažas skaičius jaunų politinių emigrantų, kurie, kilus po 1905 metų reakcijai, turėjo išvykti į užsienį. Paskutinioji studentų kategorija buvo neturtingiausia, ir jiems išvažiuoti iš miesto į „vasarnamius" buvo ne pagal kišenę. Hesseno policijai kilo klausimas, kaip apsaugoti caro šeimą nuo nemalonumų ir pavojų gyvybei nuo tokių subjektų, kaip rusų revoliucionieriai.

Išeitis buvo rasta iš tikrųjų geniali. Su iš anksto paruoštais sąrašais policija apvaikščiojo rusų studentus ir mandagiai pasiūlė jiems lėšų vykti į Šveicariją, su sąlyga, kad jie ten liks keletą savaičių. Studentai su dideliu pasitenkinimu sutiko su tokios rūšies sandėriu, ir abi pusės buvo labai patenkintos. Rusų studentai vaikštinėjo po Šveicarijos kalnus, o Hesseno policijos viršininkas galėjo ramiai miegoti, nesitikėdamas jokių nemalonumų".

Tai buvo prieš pusšimtį metų mažam Hessene. Štai dabar 1960 metais į Prancūziją turėjo atvažiuoti „didysis" Chruščiovas. Kaip laiduoti jo saugumą nuo nesuskaitomų rusų, lenkų ir ypač vengrų pabėgėlių, kurių Paryžiuje tiek daug? Prezidento de Gaulle policija pritaikė analoginį Hesseno metodą. Su iš anksto paruoštais politinių emigrantų sąrašais prancūzų policija aplankė numatytąsias aukas ir siuntė jas į Korsikos salos kurortus. Kelionei lėšų ir pragyvenimui Korsikos saloje policija davė. Paryžiaus ir Prancūzijos didmiesčiai buvo atpalaiduoti nuo galimų „kerštininkų", saugumo departamentas galėjo būti ramus dėl brangios pono Chruščiovo gyvybės.

Sunku pasakyti, ar pasiųstieji į Korsiką emigrantai buvo tokie laimingi, bet vis tiek atrodo, kad ši nuo „pavojingo elemento" atsikratymo forma, išsiunčiant juos valstybės lėšomis į gerus kurortus, nepaiyginamai humaniškesnė priemonė, kaip ištrėmimas į koncentracijos stovyklas.

(„Soc. Viestnik", 1960 m. Nr. 4).

SENATVĖS POILSIS

Ramygaloje gyvena Antanas Trumpavičius, neseniai sulaukęs 80 metų amžiaus. Nors jis ir „pasižymėjęs", nes pasakoja matęs gyvą Leniną, vis dėlto ir jam taikomas sovietinės konstitucijos dėsnis, ne tas, kuris kalba apie „užtikrintą senatvės poilsį", o tas, kuris grasina valgymo teisės atėmimu nedirbantiems. 80-metis senukas su neką jaunesne žmona pereitais metais, esą, uždirbę beveik tūkstantį darbadienių... Vadinasi, senukai turėjo kiekvieną darbo dieną išspausti mažiausia po pusantros normos kiekvienas. (LNA)

Ten, kur Nemunas banguoja

Tarybinės spaudos ištraukos, kurios aiškios ir be aiškinimų.

Oi nelaimė, ką aš matau —
Širdį ver kaip yla:
Numylėtoj mano vietoj
Gyvena barzdyla.

A. Vienažindys

DŽIAUGSMINGAS ĮVYKIS

Gavau butą.

Aš lig šiol galvodavau, jog žmogaus gyvenime būna tik trys reikšmingi įvykiai: gimimas, pirmosios vedybos ir mirimas. Pasirodo, nieko panašaus. Yra dar vienas įvykis, kuris visus tris aukščiau paminėtus toli pralenkia savo džiaugsmingumu. Tai — buto gavimas.

Tie, kurie niekad nėra gavę naujo buto, neįsivaizduoja ir negali įsivaizduoti, kokia tai laimė. Yra, žinoma, tokių naivių žmonių, kurie pasijunta laimingi, kai vykdomasis komitetas jiems tik pažada duoti naują butą. Bet visa tai — tik šešėlis tos laimės, kurią pajunta žmogus, gavęs tikrą, tikrų tikriausią butą, su langais ir durimis ir net su raktu, kurį jam šypsodamasis įteikia namų valdytojas. Ne, ne, šitos laimės tokie žmonės negali įsivaizduoti. Jos nei žodžiais aprašysi, nei dainom išdainuosi.

Ir štai aš gavau tokį butą!

Pirmųjų įspūdžių aš, atvirai šnekant, ne galiu jums papasakoti. Kai kurie žmonės kalba, jog aš tomis dienomis buvęs truputį nenormalus, nes tik lakstęs iš kampo į kampą ir tolydžio bučiavęs savo paties uošvę. Dar ir šiandien uošvė šneka, jog aš jai tik vieną dieną ir tebuvęs geras nuo to laiko, kai suėdęs jos dukterį. Užtat nuo trečios dienos aš ir pats viską prisimenu. Mes dar tvarkėmės po persikraustymo, kai pas mus atėjo kadrų skyriaus viršininkas Knieža.

— Tai jau ir persikraustei? — paklausė jis.

— Kaip matote, — mandagiai atsakiau.

— Na, ir kaip — geras butas? — pasiteiravo jis.

— Butas geras... — sumurmėjau.

— Ta-aip... Tai, dabar, reiškia, visai kas kita?..

— Ta-aip, kas kita... — atsidusau.

— O tu gal nežinai?.. Tai aš paspaudžiau komisiją, kad šitą butą tau nubalsuotų. Duokite, sakau, šitą butą Sakučiui! Taip ir nubalsavo... Geras butas... O aš pas tave su reikaliuku.

— Prašau, prašau... — sujudau, nes pajutau progą atsidėkoti už tai, kad jis paspaudė komisiją.

— Teks tau pavažiuoti į Vilnių.

— Va tai tau! — nustebau. — O ko ten?

— Reikaliukas yra. Ten bus toks instruktažas kadrų inspektoriams, o mūsų inspektorius niekaip negali išvažiuoti. Pats supranti — medžioklės sezono uždarymas, o jis medžiotojas... Aš pats rengiausi važiuoti, bet vėl taip negerai išėjo — pakvietė ir mane tame uždaryme dalyvauti. Tai sutarta, gerai?

— O... manęs neišvys iš Vilniaus? Juk aš ne kadrų inspektorius, o kalkuliatorius.

— Ką tu, važiuok drąsiai. Ten išmoksi užpildyti naujas blankų formas, o parvažiavęs ir mums parodysi. Su direktorium aš jau suderinau...

Nors ir buvau suderintas, bet vis dar svyravau. Tai pamatęs, jis susiraukė:

— Žiūrėk tu man, koks tu žmogus! Kai butą, tai gavai, o kai ką nors kitiems, tai...

Aš atsėdėjau tris dienas instruktaže ir, nė velnio nesupratęs apie blankus, grįžau jau po medžioklės sezono uždarymo. Kaip ten bebuvę, o grįžau patenkintas. Tegu pamėgina dabar primesti man nedėkingumą...

Netrukus pas mus įvyko profsąjungos susirinkimas — rinkome delegatus į miesto konferenciją. Pusę nakties išvargome, o delegato vis negalėjome išrinkti. Pirmininkas šluostėsi nuo kaktos prakaitą, dejavo, kad profsąjunginis entuziazmas pas mus išblėsęs, dairėsi po salę, ir visai netikėtai jo žvilgsnis stabtelėjo ties manim. Jis net nušvito:

— Rinkime delegatu Sakutį! Tas neatsisakys: butą gavo...

Aš ir nemaniau atsisakyti. Kaip tu atsisakysi! Pirmininkas buvo man sakęs, jog ir jis spaudęs komsiją dėl naujo buto.

Paskui aš dvi savaites eidavau vakarais padirbėti prie namo, kurį statėsi mūsų vyriausias inžinierius. Mat, jei jis nebūtų paspaudęs komsijos, tai aš ir šiandien tebevargčiau senajame bute.

O apskritai — smulkintis aš nemėgstu. Didelio čia daikto, jeigu mano žmona direktoriaus žmonai retkarčiais išskalbia baltinius arba pabūna prie vaiko? Arba jeigu aš vyriausiajam buhalteriui supioviau ir suskaldžiau šešis metrus malkų? Juk ir direktorius ir buhalteris — abu spaudė tą komisiją...

Tik viena man nepatinka: aš žmogus kuklus, o baisiai išgarsėjau. Tapau tiesiog nepamainomu žmogum. Reikia atstovo į pasitarimą priešgaisrinės apsaugos klausimais — direktorius tuojau mane siunčia. Reikia išrinkti visuomeninį inspektorių autobusų konduktorių darbui kontroliuoti— mane renka. Dabar man suteiktos teisės visuomeniniais pagrindais tikrinti valgyklas, prižiūrėti kiemų švarą, ištaisinėti klaidas parduotuvių iškabose, apuostyti įtartinas stiklines užkandinėse ir bufetuose ir t. t., ir t.t. Visi dabar mane mieste pažįsta ir kai tik pamato — tuoj rodo pirštais:

— Aure, — sako, —žiūrėkit, tai tas pats Sakutis, kuris naują butą gavo... Asilas, kad neduok Dieve! Kas nori, tas ir stumdo kaip veršį...

Tai netiesa. Manęs niekas nestumdo. Aš viską pats darau. Iš dėkingumo.

L. Juozėnas

(„Šluota", 1960 m. Nr. 8).

VAISTAI PIGESNI TIESIOG IŠ VAISTINĖS

Jums visada bus priimtina mūsų patarnavimas ir kainos. Visi mūsų klijentai žino tai, o kas naujai pabando, tai vieną siuntinį išsiuntęs įsitikina. **Jūs taip pat galite siųsti ne tik vaistus, bet ir kitokias prekes, savo pačių supirktas ar per mus užsakytas.** Taigi jei jums iškyla reikalas padėti saviesiems Lietuvoje, prašom leisti mums atlikti tą darbą.

Adresas:

Acton Pharmacy
(EXPORT) LTD.
24, CHURCH ROAD, LONDON, W.3.
ENGLAND
Tel. ACOrn 0712

Informacija ir patarimai lietuvių kalba teikiama nemokamai.

Europos Lietuvių Kronika

DOSNIŲJŲ VIS DAR TURIME

Skaitytojai iš pranešimų laikraštyje jau yra pastebėję, kad šįmet ypač nemažas buvo būrys tautiečių, įvertinusių sieninį kasdien nuplėšiamąjį kalendorių su pasiskaitymais. Tie dosnieji vis mokėjo daugiau, negu už tą kalendorių buvo prašyta. Aišku, kalendoriaus leidėjams tai malonus paskatinimas ir kitiems metams paruošti kalendorių.

Bet yra tautiečių, kurie ir šiaip nesigailėjo pinigo spaudai, paremdami čia laikraštį, čia knygas. Štai B. Kmieliauskas, šiaip jau gerokai iš anksto mokąs už Nidos Knygų Klubo leidžiamąsias knygas (jo jau apsimokėta yra už knygas, kurios dar negreit išeis), dabar, gavęs P. Andriušio „Rojaus vartus" ir „Rinktinės" Nr. 5, atsiuntė 30 š., paprašydamas sumokėti ir už DBLS išleistąją V. Šlaito „Ant saulėgrąžos vamzdžio".

M. Valikonis, atsilygindamas už naujausius leidinius, taip pat yra pridėjęs priedo.

„ROJAUS VARTAI" IŠSIUNTINĖTI

Naujausieji Nidos Knygų Klubo leidiniai jau iškeliavo skaitytojams. Tai Pulgio Andriušio romanas „Rojaus vartai" ir „Rinktinės" Nr. 5.

Visiškai baigiamas spausdinti ir tuoj bus atiduoti rišyklon Juozo Kralikausko romanas „Šviesa lange". Su juo kartu skaitytojai gaus „Rinktinės" Nr. 6.

Dabar spaustuvėje renkamas stambus prof. Mykolo Biržiškos atsiminimų tomas iš Vilniaus laikų „Dėl mūsų sostinės". Šią knygą taip pat bus stengiamasi kuo greičiau atiduoti skaitytojams. Kadangi knyga bus didelė, jos ir kaina turės padidėti, nes Nidai už dabartinius 5 šil. būtų nuostolinga.

Reikia pasakyti, kad Nidos Knygų Klubo nariai artimiausioje ateityje gaus vis gerų ir, kaip mes sakome, stambių knygų. Su rašytoja Ale Rūta sutarta, kad NKK dar šiais metais išleis du jos romanus. Kiek vėliau turės būti išleistas prof. Igno Končiaus didelis veikalas apie žemaičių darbus ir papročius. Veikalas parašytas labai populiariai ir supažindins skaitytojus su nesena žemaičių kaimo praeitimi.

Tikimasi, kad į tarpą bus galima įjungti verstines anglų noveles ir R. Spalio linksmų dalykų knygą, o taip pat vieno kito lietuvių rašytojo novelių knygą.

Atrodo, kad Nidos knygų leidimas paspartės, nes susidarė kiek palankesnės sąlygos mūsiškėje spaustuvėje.

LONDONAS

V. SIDZIKAUSKAS LONDONE

Trečiadienį, gegužės 25 d., iš New Yorko į Londoną atvyksta Lietuvos Laisvės Komiteto pirmininkas Vaclovas Sidzikauskas, kuris kartu su kitais Pavergtųjų Europos Tautų organizacijos atstovais: P. Zenkl — Čekoslovakijos, P. Visoianu — Rumunijos ir P. Masens — Latvijos, turės čia svarbių pasitarimų.

Numatoma, kad V. Sidzikauskas taip pat susitiks su Pabaltijo valstybių pasiuntiniais Londone ir lankysis Lietuvių Namuose.

DBLS CENTRO ŽINIOS

Gegužės 18 d. Lietuvių Namuose Londone įvyko DBLS ir Lietuvių Namų Bendrovės Valdybų posėdžiai. DBLS Posėdis buvo informacinio pobūdžio: pasidalyta mintimis dėl įvykstančio Lietuvių Sąskrydžio Sodyboje per Sekmines, birželio įvykių minėjimų, Manchesteryje įvykusios mokytojų konferencijos ir galimybės gauti paramos DBLS veiklai.

Tą pat vakarą įvyko ir Lietuvių Namų Bendrovės Valdybos posėdis, dalyvaujant oficialiems Bendrovės revizoriams. Pasidalyta nuomonėmis dėl ateityje planuojamosios LNB-ės sruktūros.

* * *

Nuo birželio 1 d. patvirtintas šitoks pareigų paskirstymas: Sodybos šeimininkas— J. Lūža, Lietuvių Namų administratorius — K. Makūnas, spaustuvės vedėjas — K. Barėnas, Lietuvių B-vės sekretorius ir iždininkas — A. Pranskūnas.

Atsistatydinus p. M. Bajorinui, nuo birželio 1 d. Lietuvių Namų B-vės Valdyba lieka tokios sudėties: S. Nenortas — pirmininkas, A. Pranskūnas — sekretorius, J. Lūža, J. Bendorius ir V. Strimas.

* * *

Turimomis žiniomis ekskursijas į Sodybą organizuoja iš Londono Šv. Onos Moterų Draugija, iš Manchesterio Karių Veteranų Ramovė ir Lietuvių Klubas Londone (1, Ladbroke Gardens, W.11). Šiuo metu apie kitas ekskursijas Centre žinių nėra, bet tikimasi, kad ir kitos kolonijos ruošia panašias ekskursijas.

* * *

Aukų vajus Pabėgėlių Metams jau pasibaigė, bet dar nevisi aukų lapai grąžinti Centrui, todėl Skyriai, negrąžinę aukų lapų, raginami tai padaryti nedelsiant.

*

DBLS Valdyba kviečia Skyrių Valdybas didesniuose miestuose susitarti su latvių ir estų organizacijomis dėl Sovietų invazijos į Pabaltijo valstybes 20-ties metų sukakties atžymėjimo. Pageidaujama, kad ta proga būtų suruošti bendri susirinkimai, pakviečiant juose dalyvauti anglų ir kitų tautų atstovus.

LIETUVIŲ KLUBO EKSKURSIJA Į LIETUVIŲ SODYBĄ

Sekminių pirmąją dieną organizuojama ekskursija į Lietuvių Sodybą ir nuo Lietuvių Namų Londone.

Autobusas išvažiuos 9 val.

Norintieji vykti su ta ekskursija ir tuo būdu pasinaudoti pigia ir patogia susisiekimo priemone, prašomi ko skubiausiai užsirašyti Lietuvių Namų raštinėje (1, Ladbroke Gdns., W.11) arba telefonu PAR 2470.

EKSKURSIJA Į LIETUVIŲ SĄSKRYDĮ

Šv. Onos Draugija ruošia ekskursiją į Lietuvių sąskrydį per Sekmines Lietuvių Sodyboje. Norintieji pasinaudoti autobusu, prašomi užsiregistruoti pas valdybos nares V. Puidokienę, M. Vikanienę ir F. Senkuvienę, arba klebonijoje. Kaina 12 š. 6 p.

BENDRUOMENĖS TARYBOS SUSIRINKIMAS

Gegužės 29 d., 3 val. po pietų, Lietuvių Namuose, 1, Ladbroke Gardens, W.11, kviečiamas D. Britanijos Lietuvių Bendruomenės Tarybos susirinkimas.

Svarbiausias susirinkimo tikslas — išrinkti naują Krašto Valdybą, nes senoji ne beturi pilnos sudėties.

Susirinkiman atvyksta iš Skotijos Krašto Tarybos pirmininkas kun. J. Gutauskas.

SEKMINIŲ SĄSKRYDIS SODYBOJE

Tradicinis Sekminių subuvimas Sodyboje artėja. Pavasarišku grožiu pasipuošusi Lietuvių Sodyba laukia svečių.

Sąskrydžio programa nenumato jokių su varžymų ir oficialių kalbų. Pamaldos 11.30 val. Jei gražus oras, tai bus lauke. Pietūs 1 - 2.30 val.

Po pietų, jei anglai bus baigę statyti mažųjų automobilių lenktynių stadioną, tai bus automobilių lenktynės. Numatoma ir daugiau sporto parengimų.

Primename skyrių valdyboms, kurios rengia ekskursijas, nepamiršti savo muzikantų ir visų kitų, kurie prisidėtų prie bendros nuotaikos palaikymo.

Visos ekskursijos prašomos pranešti iš anksto, kas jų vadovai ir kiek dalyvių. Pranešti Sąjungos Valdybai.

Norintieji nakvoti Sodyboje, atsiveža savo palapines. **S. Kasparas**

PAMALDOS

WOLVERHAMPTON — gegužės 29 d.; tą sekmadienį Bradforde pamaldų nebus.
BRADFORD — birželio 5 d., 12.30 val.
NOTTINGHAM — birželio 12 d., 12.15 val.
Kun. J. Kuzmickis

PRESTONAS

Pamaldos birželio 5 d., 12.15 val., St. Ignatius bažn. (Meadow St.).

ECCLES

Pamaldos birželio 19 d., 12.15 val., St. Mary's bažn.

WINTREX

always in time

GIFT PARCELS

SPECIALUS PASIŪLYMAS

Dideli siuntiniai iki 44 SV. gali būti pasiųsti jūsų šeimoms ir draugams.
Išlaidos yra tokios: manipuliacinis mokestis, paštas ir draudimas £6.0.0
(priedo — muitas). Visais reikalais kreiptis:

WINTREX & CO. LTD.

60 & 64, PEMBROKE RD., LONDON, W.8.
Tel.: WEStern 0305/1255

WOLVERHAMPTONAS

DBLS Sk. Valdyba gegužės 28 d., šį šeštadienį, 7 val. vakare, „Molineux Hotel" puošnioje salėje, North St. (šalia Šv. Petro bažn.), rengia

MOTINOS DIENOS MINĖJIMĄ.

Svečias iš Bradfordo kun. J. Kuzmickis skaitys šventei pritaikintą paskaitą. Meninę dalį išpildys Lietuviškoji Mokykla, vadovaujama Vlado Narbuto. Seks įdomi programa.

Sekmadienį, gegužės 29 d., 11 val. pamaldas laikys kun. J. Kuzmickis Seselių koplyčioje, St. John's Square, Snow Hill.

Mieluosius tautiečius iš arti ir toli kviečiame atsilankyti į šį Lietuvės Motinos pagerbimą.

DBLS Sk. Valdyba

LEICESTERIS

Negausi mūsų kolonija, tačiau vieninga. Pereitą sekmadienį lietuviškųjų pamaldų proga susirinko gražus būrelis tautiečių ir Šv. Mišių auką palydėjome velykinėmis giesmių sutartinėmis. Turime puikių balsų! Po pietų Anelauskų namuose vyko metinis DBLS Sk. susirinkimas. Pranešimus padarė sk. pirmininkas A. Paukštys ir revizorius D. Mikulėnas. Skyrius šiuo metu turi 15 narių, kurie visi susimoka nario mokestį, prisideda prie visų aukų, kurios tik iš DBLS Centro paskatinamos. Štai, kad ir šio metinio susirinkimo proga, sk. iš savo turimos kasos Vasario 16 gimnazijai paskyrė 7 sv. 6 šil. ir 6 penus aukų. Londono Lietuvių bažn. išlaikymui sk. Valdyba savo tautiečių tarpe išplatino 100 loterijos bilietų. Į naująją sk. Valdybą išrinkti: A. Paukštys, D. Mikulėnas ir V. Anelauskas, o Revizijos komsijon: Šalkauskas ir Kučinskas. Vasaros metu nutarta suruošti bendrą ekskursiją, o į Sekminių suvažiavimą Lietuvių Sodybon — su savais kolonijos tautiečių turimais automobiliais. Trys kolonijos atstovai šią vasarą važiuos į Tarptautinį Eucharistinį Kongresą Miunchenan su Anglijos Lietuvių ekskursija.

BIRMINGHAMAS

VAKARAS

DBLS Birminghamo Skyriaus Valdyba, stengdamasi bent kiek kasdieninį niūrų tremties gyvenimą prablaivinti, gegužės 28 d., šeštadienį, 6.30 val. New Inn restorano salėje, Moseley-Edward Rd. kampas (prieš Imperial kiną), Birmingham 12 (autobusai 49 ir 50 iki Edward Rd.), rengia

Lietuviškų dainų ir muzikos vakarą.

(Programa iš magnetinių juostelių).

Šokiai tęsis iki 11.30 val. Turtinga loterija Tautos Fondui paremti.

Laukiame svečių iš visur.

Skyriaus Valdyba

NOTTINGHAMAS

MOTINOS DIENA

Gražų gegužės 7 d. vakarą Nottinghamo ir apylinkės lietuviai jaukioje Meadows Community salėje gražiai pagerbė motules. Prie gėlėmis papuošto minėjimo stalo buvo tautinė vėliava ir gėlių vainikais papuoštas sostas Kenčiančiai Motinai Lietuvoje ir tremtyje.

Minėjimą atidarė DBLS sk. pirm. K. Bivainis, prašydamas Motinų garbei sugiedoti „Marija, Marija". Garbės vietas prie stalo užimti pakviečia šias motinas: Radzevičienę, Oželienę, Zaveckienę ir Jasiukevičienę.

Mažieji su gėlių puokštėmis ir linksmais veideliais apdovanoja savo mamytes, kurios tikrai jaučiasi tos dienos karalienėmis. Paskaitai kviečiamas Dr. Kuzminskas. Prelegentas apibūdino tos dienos reikšmę ir lietuvių motinų įnašą tautos atgimimo kelyje, simboliu pristatydamas Rimšos Motiną prie ratelio, bemokančią sūnų abėcėlės. Tuo palygino, kad ir tremties motinai ta simbolizuojanti skulptūra yra kelrodis išlaikyti ateities kartą lietuvišką.

Dar motinas sveikino DBLS sk. vardu K. Deveikis ir Taut. Sąj. vardu J. Gelbuogis. Po kalbėtojų visi sugiedojo Tautos himną. Kuklią tos dienos programėlę išpildė jaunimas. E. Damoševičiūtė, B. Jasiukevičiūtė ir L. Klumbys motulių garbei deklamavo, o J. Oželis gražiai padainavo, akomponuojant K. Venckui akordionu.

Po programos motinos ir svečiai buvo pavaišinti skaniais pyragaičiais ir arbata. Veikiant barui, ir tėvai neatsiliko pasivaišint alučiu, o jaunesnieji pasišoko, grojant gerai visiems žinomam akordionistui K. Venskui.

Šį minėjimą surengė vietos Moterų D-ja. Reikia pastebėti, kad paskutiniu laiku ši moterų organizacija gyvina savo veiklą, tuo paskatindama ir vyriškas organizacijas judėti. Bravo moterys! **J. Kib.**

Auksiniai medalionai su Vilniaus Švč. Panele — £2.0.0. Auksinės standartinės grandinėlės — £1.7.6, sunkesnės £2.10.0. Vedybiniai žiedai ir kt. — Bijou-Jewellers and Watchmakers, 194, North End. Rd., London, W.14.

(Užsakydami paštu, prašom rašyti angliškai arba lenkiškai).

KITI APIE MUS

SVETIMŠALIAI PABĖGĖLIAI V. VOKIETIJOJ

SVETIMŠALIAI PABĖGĖLIAI V. Vokietijoj

Prof. Dr. H. Harmsen ir Dr. K.H. Weber atliko tyrinėjimus, kurių rezultatus 1958 m. rudenį paskelbė Vokiečių Nanseno D-jos leidinyje „Benamių svetimšalių integracija ir pabėgėliai nevokiečiai Vakarų Vokietijoje. Tai liečia tik tuos benamius svetimšalius, kurių įkurdinimo problema tuo metu nebuvo išspręsta. Ar ji dabar išspręsta? Deja, dar ne.

Iš to leidinio duomenų matyti, kad pagal tautybes atskirų grupių buvo: lenkų — 40 proc., ukrainiečių — 12.9 proc., latvių — 11.9 proc., rusų — 6.9 proc., jugoslavų — 5.8 proc., lietuvių — 4.1 proc. Kai kurios tautybės priešinosi įkurdinimui. Didžiausias pasipriešinimas integracijai buvo sutiktas lenkų grupėje. Kai kurie baltai buvo pasiryžę integraciją priimti.

Labiausiai pabėgėliai nenorėjo įsikurdinti politiniais sumetimais. Vietomis pasitaikė nesusipratimų su vokiečių tarnautojų personalu stovyklose. Tai įvyko, tur būt, dėl integracijos klausimo nesupratimo. Kai kurie svetimšaliai galvojo, kad įkurdinant bus vykdoma asimiliacija.

Vokiečiai nevykdė jokios „germanizacijos", kaip tai, gal būt, Hitlerio laikais buvo daroma. Integracija buvo tik ūkinių ir socialinių teisų požiūriu numatyta. Atvirkščiai, Federalinė Vokietijos vyriausybė yra užinteresuota atskirų tautybių tautinės kultūros puoselėjimu. Tam tikri sunkumai įkurdinimo atžvilgiu glūdi, kad daugelis benamių svetimšalių jaučiasi esą dviejų kultūrų ir tarp jų svyruoja. Pirmaisiais šio pokario metais benamių svetimšalių kriminaliniai nusikaltimai buvo dažnesni negu vokiečių. (Tai ginčytinas klausimas. Red.).

Kalbų mokėjimo požiūriu šie benamiai svetimšaliai taip skirstėsi: 21.5 proc. kalbėjo tik savo gimtąja kalba, o senesnio amžiaus asmenų tarpe svetimų kalbų mokėjimas dar žemesnis, iš jų 56.2 proc. kalbėjo tik gimtąja kalba, vaikų tarp 3 ir 6 m. — 34.3 proc., ir tai buvo 1955 m. Augąs jaunimas tarp 14 ir 17 m. yra rimtai priežiūros reikalingas. Profesinio paruošimo klausimas taip pat opus. Šeimų glaudumo jausmas vietomis yra toks didelis, kad jis kliudo profesiniam paruošimui. Asocialaus elemento teroras, kuris veda į „padugnes", taip pat yra didelė problema stovyklose.

Benamių svetimšalių amžiaus struktūra yra skirtinga nuo vokiečių, būtent, reliatyviai didelis skaičius jaunesnių ir reliatyviai mažesnis senesnių žmonių. Pvz., nuo 0 iki 14 m. svetimšalių — 31 iš šimto, vokiečių — 23.6 iš šimto, nuo 15 iki 64 m., svetimšalių — 63.2, vokiečių — 67.1, per 65 m., svetimšalių — 5.8, vokiečių — 9.3. Ypač daug svetimšalių viengungių — 44.8, tuo tarpu vokiečių — 18.6.

Tyrimai rodo, kad tautinis kai kurių grupių vieningumas yra mažas. Svetimšaliai laikosi labiau užsidarę šeimose. Kai kurie tautiniai komitetai yra nusistatę prieš įkurdinimą. Taip pat yra nemaža suskilusių ir vienas šalia antro veikiančių tautinių komitetų.

Tenka iškelti kai kuriuos pabėgėlių stovyklinio gyvenimo šešėlius. Ilgalaikis prievartinis ar savanoriškas nedarbas privedė prie dvasinio ir kūninio neaktyvumo ir darbo noro smukimo. Į pašalpą žiūrima kaip į rentą. Manoma, kad tai yra teisėta pretenzija, ir vadinama tai „algos gavimu". Nemažas benamių svetimšalių skaičius vaizduojasi esą „valstybės pensininkai", ne žiūrint tai, kad apie pensijas ir rentą negali būti ir kalbos. Pačios pašalpos nėra didelės, tačiau kartu su aukomis ir atsitiktiniu slaptu pašaliniu darbu kai kuriose apygardose svetimšaliai daugiau gauna negu vokiečių darbininkas. Paprastas darbininkas, kaip šeimos galva, su 6 vaikais uždirba mažiau, negu tokia pat bedarbė šeima gauna pašalpos.

Pažymėtina, kad iš tyrinėtųjų grupių 45.3 proc. gyvena iš pašalpų, tuo tarpu kai vokiečių iš tokio skaičiaus gauna tik 2.13 proc. pašalpas. Pašalpomis čia vadinama ne tik viešoji globa „Fuersorge", bet ir bedarbio pašalpa. Bedarbių dydis ten, kur yra darbo galimybių, rodo, kad darbo noras yra mažas.

Aukos yra pikto šaltinis. Kai kurios svetimšalių grupės gauna didelius aukų kiekius iš įvairių tautinių šalpos organizacijų iš užsienio. Kai kuriems visai nesvarbu: jie šiandien keičia religiją — iš katalikų bėga į ortodoksus — rytoj keičia tautybę, jeigu tik gauna daugiau materialinių gėrybių. Jie pasidarė labai pretenzingi. Pvz., panešiotus drabužius meta į šalį ir laiko „skarmalais". Užsieninės aukos, papildoma vokiečių pašalpa, ir slapto darbo uždarbis jiems sudaro aukštesnį gyvenimo standartą negu jų buvusioje tėvynėje normaliose sąlygose.

Aukos juos demoralizuoja. Pvz., jų gaunantieji įsigyja motociklą ar televizijos aparatą, visai nesirūpindami užmokėti kelis šimtus markių nuomos skolų. Kartais reikia išieškoti skolas net teismo keliu. Dažnai yra ir aukos nuvertinamos, nes jų per daug, kaip, pvz., sviestas ir cukrus. Kai kuriose žemės ūkio vietovėse vasaros mėnesiais būna didelė ūkinių darbo jėgų paklausa, tačiau čia būna ir didelis benamių svetimšalių bedarbių skaičius, kurie nenori dirbti, nes patogiau yra gauti bedarbio paramą.

Galų gale dar klausimas, ar galima laikyti benamius svetimšalius jau įsijungusius į vokiečių bendruomenę, jei jie gyvena šalia stovyklų ir tarp vokiečių. Tyrinėjimai, kurie buvo daryti tarp „įkurdintųjų", rodo, kad miestuose ir kaimuose laisvai gyvenantieji ir savo darbą dirbantieji svetimšaliai toli gražu nelaikytini „įsikurdinę". Tik vienas šeštadalis ar ketvirtadalis jų uždirba vien pragyvenimo minimumą. Buto nuomos išlaidos sudaro paprastai ketvirtadalį visų pajamų. Tačiau buto sąlygos yra geresnės negu stovyklose ir barakuose. Vis tiek arti 25 proc. jų gyvena nepatenkinamuose arba bloguose butuose.

Kaip ypatinga slegianti bėda yra atsiskyra ir vienišumas, kuris apninka laisvai gyvenančius svetimšalius pabėgėlius, kai jie pasitraukia iš stovyklų ir barakų bendruomenių.

Red. prierašas: Kai kuriuose lietuvių spaudos organuose užtinkame skiltį „Kiti apie mus", kur paprastai duodamos paimtos iš svetimtaučių spaudos pagyros lietuviams. Naudinga bus susipažinti ir su kitoniška nuomone, ne specialiai apie lietuvius, bet apskritai apie pabėgėlius svetimšalius. Nelaikome tos nuomonės objektyvia, ji yra šališka ir sutirštinta. Tačiau nebūtų prasminga tos nuomonės neminėti ar nutylėti. Mums svarbu žinoti, kaip iš tikrųjų esame vertinami, kaip mūsų laikysena ir poelgiai atidžiai yra stebimi. Neturime galimumų atremti šią nuomonę savais tyrinėjimais ir statistikos duomenimis, tačiau privalome priminti plačiai žinomą ir neginčijamą afktą, kad kiekvienas vokietis pabėgėlis aprūpinamas butu ir darbu vėliausiai per metus laiko, tuo tarpu kai dešimtys tūkstančių svetimšalių laukia socialinės statybos butų nuo pat karo pabaigos ,t.y. per 14 metų. O gyvenimas stovyklose ne vien tik svetimšalių, bet ir aplamai moralinį lygį veikia. Ir vokiečių stovyklose toks pat vaizdas ir nuotaika, tik apie tai tyrinėtojai nieko neužsiminė. (Inf.)

L. N. B-vės PADĖTIS

KODĖL PASITRAUKIA p. M. BAJORINAS?

Atidirbęs Lietuvių Namų Akc. Bendrovėje dešimtį metų, jaučiuosi turįs pareigą painformuoti gerbiamus akcininkus, kodėl pasitraukiu iš eitųjų pareigų.

Savo atsistatydinimo laiške esu parašęs: „Prie esamų sąlygų nejaučiu, kad galėčiau toliau savo pareigas tinkamai atlikti..."

Sudėtingas Lietuvių Namų Bendrovės tvarkymas ir atsakomybė prieš akcininkus reikalauja ir kantrybės, ir atidumo, ir tinkamo supratimo, bet ne šūkaujančių kalbų ir nieko pozityvaus nepadarančių „priežiūros organų". Bendrovės valdymas turi, mano nuomone, priklausyti nuo tų žmonių, kurie sudėjo jai pinigus (kai kurie po dideles sumas), bet ne nuo tų, kurie gali tik gražiai kalbėti. Į direktorius turėtų būti renkami žmonės, kurie sugeba tą darbą atlikti, nežiūrint, ar jie įeina į kitas valdžias, ar ne. Kitaip sakant, Bendrovė gali laikytis, progresuoti ir atlikti jai pavestus lietuviškus uždavinius tol, kol ji tvarkysis prekybiškais pagrindais.

To aš šiuo metu nematau ir esu priverstas pasitraukti.

Noriu tikėti, kad mano išėjimas sudarys progą akcininkams pergalvoti reikalus ir surasti tinkamą kelią. Bendrovė, pradėjusi beveik iš nieko, išsivystė į didesnio masto instituciją, kuri turi visas galimybes gyventi, vystytis ir tarnauti lietuviškiems reikalams. Pereitais metais buvo padaryta 2084 svarai pelno, ir tas pelnas gali ateityje didėti. Prieš išeidamas padariau žygius ilgalaikei namų paskolai gauti ir, nežiūrint neapdairios kai kurių direktorių intervencijos, tie žygiai gali atnešti reikiamų vaisių. Aš nė kiek neabejoju, kad paskolą galima gauti.

Linkėdamas Bendrovei sėkmės, dėkoju visiems akcininkams, bičiuliams ir esamiems ir buvusiems tarnautojams už teiktą paramą ir lojalumą, man einant sunkias Lietuvių Namų Bendrovės Direktoriaus pareigas.

M. Bajorinas

L.N.B-VĖS NUOMONĖ APIE PADĖTĮ

Liet. Namų B-vės nuomonė apie B-vės padėtį ir jos ateitį bus spausdinama kitame „Europos Lietuvio" numeryje.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY.

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470

Redakcijos ir Administracijos adresas: **1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.**

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 40 šil., 6 mėn. 22šil., atskiras numeris 1 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams.

Leidžia Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai.